

Załącznik nr ..... Uchwały nr .....

Rady pedagogicznej SP 36 w Łodzi z dnia .....r.

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA
W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH
obowiązujące w Szkole Podstawowej nr 36
im. Z. Wasilewskiego w Łodzi**

Łódź; 2023

SPIS TREŚCI

I	DEFINICJE POJĘĆ DOTYCZĄCYCH SYTUACJI KRYZYSOWYCH	.....	5
II	PODSTAWY PRAWNE PROCEDUR	.....	5
III	PROCEDURY ZWIĄZANE Z WYSTĘPOWANIEM SYTUACJI KRYZYSOWYCH LUB KONFLIKTOWYCH	.....	6
IV	PROCEDURY KONTAKTÓW Z RODZICAMI OBOWIĄZUJĄCE W SP 36	.....	6
V	DZIAŁANIA INTERWENCYJNE	.....	7
Kryzysy wychowawcze			
1.	Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji	.....	7
2.	Wagary, powtarzające się nieusprawiedliwione nieobecności na lekcjach	.....	8
3.	Oddalenie się ucznia od grupy w czasie wycieczki szkolnej na terenie miasta i poza miejscem zamieszkania	.....	9
4.	Nieodebrane dziecko ze świetlicy szkolnej przez rodziców/ opiekunów	.....	10
5.	Brak kontaktu z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia	.....	10
6.	Procedura postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie szkoły oraz innych rodzajów przemocy psychicznej	.....	11
7.	Procedura postępowania wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników, agresja słowna	.....	11
8.	Procedura postępowania w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły	.....	12
9.	Procedura postępowania nauczycieli w przypadku wybuchu złości/agresji ucznia	.....	12
10.	Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia	.....	13
11.	Procedura postępowania wobec ofiar i sprawców cyberprzemocy	.....	14
12.	Procedura reagowania na naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka bądź pracownika szkoły	.....	15
13.	Procedura reagowania na nadmierne korzystanie z Internetu	.....	16
14.	Procedura reagowania w sytuacji ujawnienia sekstingu	.....	17

15.	Procedura postępowania wobec ucznia - sprawcy czynu karnalnego lub przestępstwa dokonanego na terenie szkoły	.....	18
16.	Procedura postępowania wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karnalnego dokonanego na terenie szkoły	.....	19
17.	Procedura postępowania dyrektora szkoły w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania sprawcy czynu karnalnego lub przestępstwa przebywającego na zajęciach w szkole	.....	20
18.	Procedura postępowania w sytuacji przemocy fizycznej pozaszkolnej względem ucznia	.....	21
19.	Procedura postępowania w sytuacji ataku ucznia w stosunku do nauczycieli (agresja słowna, wulgaryzmy)	.....	21
20.	Procedura postępowania w sytuacji agresji fizycznej ucznia w stosunku do nauczycieli	.....	22
21.	Procedura postępowania w przypadku agresji ucznia wobec pracownika szkoły, innych osób dorosłych przebywających w szkole	.....	22
22.	Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania nauczyciela/pracownika szkoły wobec ucznia	.....	23
23.	Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania rodziców i innych osób dorosłych przebywających na terenie szkoły wobec uczniów	.....	23
24.	Procedura postępowania wobec osób trzecich bezzasadnie przebywających na terenie szkoły lub osób zachowujących się niewłaściwie na terenie szkoły	.....	23
25.	Procedura postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły	.....	24
26.	Procedura postępowania w sytuacji kradzieży na terenie szkoły	.....	24
27.	Procedura postępowania w sytuacji palenia papierosów przez ucznia na terenie szkoły	.....	24
28.	Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych	.....	25
29.	Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych podczas wycieczek szkolnych	.....	26
30.	Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk lub tzw. „dopalacze”	.....	26
31.	Procedura postępowania w przypadku posiadania przez uczniów narzędzi, przedmiotów i substancji niebezpiecznych	.....	27

32.	Procedura postępowania w przypadku zamachu samobójczego ucznia na terenie szkoły	.....	28
33.	Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej na terenie szkoły	.....	28
34.	Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej poza szkołą	.....	28
35.	Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)	.....	29
36.	Procedura postępowania nauczycieli w przypadku konieczności zawiadomienia o śmierci ucznia	.....	30
37.	Procedura postępowania w przypadku wystąpienia zjawiska pedofilii w szkole	.....	31
38.	Procedura postępowania w przypadku rozpowszechniania przez ucznia pornografii w szkole	.....	32
39.	Procedura postępowania w przypadku wystąpienia prostytutki	.....	32
40.	Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole	.....	33
41.	Procedura postępowania po zaistnieniu wypadku uczniowskiego	.....	34
42.	Procedura postępowania w przypadku nagłej niedyspozycji zdrowotnej ucznia	.....	35
43.	Zagrożenie pożarem, wybuchem i zatruciem	.....	35
44.	Procedura postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną	.....	36
45.	Procedury postępowania w przypadku uwolnienia się niebezpiecznej dla ludzi i środowiska substancji oraz zastosowania broni biologicznej	.....	36
46.	Procedura postępowania w przypadku znalezienia na terenie szkoły substancji przypominającej narkotyk lub innej niebezpiecznej substancji	.....	39
47.	Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzanego przedmiotu	.....	
48.	Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzanej paczki lub koperty	.....	40
49.	Procedura postępowania w sytuacji zauważenia podejrzanego pakunku – ładunku wybuchowego lub nieznannej substancji	.....	41
50.	Procedura postępowania w przypadku ataku terrorystycznego	.....	42
51.	Procedury postępowania w przypadku sytuacji nadzwyczajnych (kataklizm)	.....	49
VI	DZIAŁANIA W ZAKRESIE PIERWSZEJ POMOCY MEDYCZNEJ	.....	49
VII	ORGANIZACJA EWAKUACJI	.....	50
VIII	METODY WSPÓŁPRACY SZKOŁY Z POLICJĄ	.....	51

IX	INTERWENCJA KRYZYSOWA W PRZYPADKU KRZYWDZENIA DZIECI/Kontakty z mediami	.....	52
X	SZKOLNY ZESPÓŁ DS. INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	.....	55
XI	WYKAZ NIEZBĘDNYCH TELEFONÓW	.....	56
ZAŁĄCZNIKI			
1.	Wgląd w sytuację rodziny	.....	61
2.	Oświadczenie rodziców dotyczące odbioru ucznia znajdującego się pod wpływem alkoholu lub środków psychoaktywnych	.....	62
3.	Ocena sytuacji zagrożenia/Procedury postępowania/ NK	.....	63
4.	Karta zgłoszenia sytuacji kryzysowej/konfliktowej	.....	65

I DEFINICJE POJĘĆ DOTYCZĄCYCH SYTUACJI KRYZYSOWYCH

- a) Sytuacja kryzysowa – to zjawisko niepożądane, zagrażające bezpieczeństwu, zdrowiu, życiu.
- b) Cele procedur - usprawnienie i zwiększenie trafności oraz skuteczności oddziaływań szkoły w sytuacjach zagrożenia młodzieży przestępczością i demoralizacją, określenie odpowiedniego sposobu postępowania dla eliminowania niepożądanych zjawisk,
- c) Zakres procedur - zapewnienie odpowiednich warunków gwarantujących uczniom i pracownikom szkoły bezpieczeństwo oraz ochronę przed przemocą, uzależnieniami, demoralizacją oraz innymi zagrożeniami.

II PODSTAWY PRAWNE PROCEDUR

- Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r. poz. 1915 oraz z 2022 r. poz. 583, 1116, 1700 i 1730)
- Ustawa z dnia 17 marca 2021 r. o zmianie ustawy - Prawo oświatowe ([Dz. U. z 2021 r. poz.762](#))
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz.U. z 2022 r., poz. 1700).
- Ustawa z dnia 23 marca 2017 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2017 poz.773)
- Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii ([Dz.U. 2000 nr 62 poz. 718](#))
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33 poz. 178 ze zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9 poz. 59 ze zm.)
- Ustawa z 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny (Dz. U. Nr 88 poz. 553 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 listopada 2018 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2018 r. Nr 6 poz. 2140.)

III PROCEDURY ZWIĄZANE Z WYSTĘPOWANIEM SYTUACJI KRYZYSOWYCH LUB KONFLIKTOWYCH

Na terenie szkoły może dojść do zdarzeń, które bezpośrednio zagrażają bezpieczeństwu i zdrowiu, a czasem nawet życiu uczniów. Właściwa reakcja odpowiadająca poziomowi zagrożenia oraz poszukiwanie pomocy w instytucjach mogących wspomóc szkołę, stanowi element kluczowy w takich sytuacjach. Od wiedzy merytorycznej i skuteczności działania dyrektora, wychowawcy, pedagoga, pedagoga specjalnego, psychologa, nauczycieli i pracowników niepedagogicznych szkoły zależy życie i zdrowie młodzieży, dlatego tak istotnym jest uporządkowanie poszczególnych kroków postępowania w sytuacjach napięcia, stresu czy destabilizacji ładu porządku. Bardzo ważne jest umiejętne i profesjonalne przeprowadzenie interwencji z zachowaniem wszelkich praw zarówno uczniów uczestniczących w zdarzeniu, jak i ich rodziców, nauczycieli i innych pracowników szkoły. W zależności od okoliczności zdarzeń, kategorii popełnionego czynu oraz wieku sprawców – postępowanie wobec ucznia będzie różne.

Interwenci kryzysowi/mediatorzy mogą udzielić pomocy w wymienionych wyżej sytuacjach, a także w przypadkach takich jak:

- akty przemocy (np. fizyczne, psychiczne, seksualne);
- przewlekłe konflikty.

IV PROCEDURY KONTAKTÓW Z RODZICAMI OBOWIĄZUJĄCE W SP 36

1. Kontakty rodziców z nauczycielami odbywają się według ustalonego harmonogramu, w ramach cyklicznie prowadzonych konsultacji/zebrań organizowanych przez szkołę lub według potrzeb wychowawcy i nauczycieli, wynikających z zaistniałej sytuacji (nagłe zajście na terenie szkoły, problemy dydaktyczne i wychowawcze, itp.).
2. Nie udziela się informacji o postępach ucznia:
  - a) w trakcie zajęć lekcyjnych,
  - b) podczas przerw – w czasie pełnienia dyżurów przez nauczyciela,
  - c) osobom postronnym,
  - d) rodzicom/opiekunom prawnym będącym w stanie wskazującym na spożycie alkoholu lub będących pod wpływem innych środków psychoaktywnych.
3. Rodzice mają możliwość dodatkowego kontaktu indywidualnego z nauczycielami, pedagogiem, pedagogiem specjalnym i psychologiem szkolnym w czasie ich dyżurów, po wcześniejszym umówieniu się na Librusie .

4. Rodzice są zobowiązani do usprawiedliwiania nieobecności swojego dziecka wyłącznie przez dziennik elektroniczny Librus. Jedynie zwolnienia lekarskie są przyjmowane w formie papierowej.
5. Obecność rodziców (opiekunów prawnych) ucznia na zebraniach jest obowiązkowa.
6. W sytuacjach kryzysowych uczeń musi być odebrany ze szkoły przez rodziców (opiekunów prawnych), bądź osoby przez nich upoważnione pisemnie. W przypadku, kiedy rodzice (opiekunowie prawni) będą w stanie wskazującym na spożycie alkoholu lub pod wpływem środków psychoaktywnych, uczeń zostanie zatrzymany w szkole, a następnie przekazany policji. W razie braku kontaktu z rodzicami (opiekunami prawnymi) uczeń pozostaje na terenie szkoły tak długo, jak możliwe jest zapewnienie mu opieki ze strony placówki. Po tym czasie dziecko zostaje przekazane policji.

V DZIAŁANIA INTERWENCYJNE

Kryzysy wychowawcze:

Ad. 1 Procedura powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji

Poprzez zakłócenie toku lekcji należy rozumieć wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizację zajęć dydaktycznych i wychowawczych (wulgarne zachowanie w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacery po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

1. Jeżeli zachowanie pojedynczego ucznia lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na normalną realizację lekcji, wysyła on przewodniczącego samorządu klasowego z informacją do pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa szkolnego, a w przypadku gdy go nie zastanie, do sekretariatu szkoły. Sekretariat zobowiązany jest do natychmiastowego poinformowania dyrektora/wicedyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
2. Nauczyciel uczący może również skorzystać w tej sytuacji z pomocy pracownika niepedagogicznego obsługującego dane piętro. Pracownik ten zobowiązany jest do udzielenia nauczycielowi pomocy.
3. Pedagog/pedagog specjalny/psycholog szkolny zobowiązany jest do udania się do sali wskazanej przez nauczyciela i ustalenia, którzy uczniowie zakłócają lekcję, a w razie konieczności do zabrania ich z sali lekcyjnej do odrębnego pomieszczenia np. do gabinetu pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa lub w uzasadnionych przypadkach do gabinetu dyrektora/wicedyrektora.
4. Pedagog/pedagog specjalny/psycholog szkolny przeprowadza z uczniami rozmowę wyjaśniającą, która pozwoli ustalić, co się wydarzyło.

5. Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole, na wniosek pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa wychowawca powiadamia rodziców/prawnych opiekunów ucznia o jego zachowaniu.
6. Jeżeli uczeń w rażący sposób złamał zasady pedagog/pedagog specjalny/psycholog szkolny powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły, wzywa rodziców do natychmiastowego przybycia do szkoły.
7. Jeżeli przyczyną zakłócenia toku lekcji były przypadki określone w innych procedurach postępowania, należy postępować według tych procedur.
8. Nie należy zakłócać toku lekcji innym nauczycielom (np. wychowawcom, których uczniowie aktualnie popełnili wykroczenie).
9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 2 Wagary, powtarzające się nieusprawiedliwione nieobecności na lekcjach

Ucieczka ucznia ze szkoły w czasie zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych

1. Nauczyciel, który stwierdził fakt ucieczki ucznia odnotowuje nieobecność w dzienniku elektronicznym i powiadamia telefonicznie rodziców/ opiekunów prawnych ucznia. O zaistniałym fakcie informuje wychowawcę klasy.
2. Wychowawca przeprowadza rozmowy z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi i odnotowuje ten fakt w dokumentacji. *Rozmowa ma na celu ustalenie przyczyn ucieczki z lekcji oraz przekazanie informacji o konsekwencjach takiego postępowania.*
3. W przypadku utrudnionego kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia wychowawca wzywa ich do szkoły listem poleconym, którego kserokopię zachowuje.
4. Jeżeli problem powtarza się, wychowawca informuje pedagoga szkolnego/pedagoga specjalnego, który przeprowadza ponowną rozmowę z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi.
5. W przypadku braku poprawy zachowania lub braku zainteresowania ze strony rodziców/ opiekunów prawnych, pedagog/pedagog specjalny w porozumieniu z dyrektorem szkoły podejmuje inne, przewidziane prawem czynności.
6. Powtarzające się ucieczki pedagog/pedagog specjalny zgłasza do sądu rodzinnego.

Zgodnie ze Statutem Szkoły, rozdz. XI, § 58, dotyczącym zasad usprawiedliwiania nieobecności na lekcjach.

Jeśli ten warunek nie zostanie spełniony, uczeń ma godziny nieusprawiedliwione, co wpływa na ocenę z zachowania.

Wszystkie godziny nieusprawiedliwione w terminie - uważane są za wagary.

1. Wychowawca w przypadku opuszczania przez ucznia pojedynczych lekcji lub całych dni bez usprawiedliwienia każdorazowo informuje rodzica/prawnego opiekuna o absencji i ustala przyczynę nieobecności.
2. W przypadku utrudnionego kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia wychowawca wzywa ich do szkoły listem poleconym, którego kserokopię zachowuje.
3. Wychowawca przeprowadza rozmowy z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi i odnotowuje ten fakt w dokumentacji. (*Rozmowa ma na celu przekazanie informacji o konsekwencjach opuszczania zajęć lekcyjnych, formie ukarania ucznia oraz zobowiązanie rodziców/ opiekunów prawnych do większej kontroli nad dzieckiem*).
4. Jeżeli został przez sąd przydzielony kurator, wychowawca/pedagog/pedagog specjalny powiadamia o powyższej absencji ucznia również kuratora, a fakt odbycia rozmowy odnotowuje w dokumentacji.
5. Jeżeli sytuacja powtarza się, wychowawca informuje dyrektora szkoły, który wzywa rodzica do spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego, wysyłając pisemne wezwanie listem poleconym za potwierdzeniem odbioru.
6. Jeżeli podjęte działania nie przynoszą pozytywnego skutku dyrektor szkoły kieruje sprawę na drogę postępowania egzekucyjnego.

Ad. 3 Oddalenie się ucznia od grupy w czasie wycieczki szkolnej na terenie miasta i poza miejscem zamieszkania

1. Opiekun grupy/ kierownik wycieczki ustala okoliczności oddalenia i podejmuje natychmiastowe poszukiwania zaginionego ucznia:
  - a) poza miejscem zamieszkania poszukiwanie podejmuje kierownik wycieczki, a grupa z opiekunami pozostaje w ustalonym miejscu
  - b) w miejscu zamieszkania opiekun grupy telefonicznie informuje dyrekcję szkoły, która deleguje osobę do doprowadzenia grupy do szkoły, a opiekun podejmuje poszukiwania.
2. Po odnalezieniu ucznia opiekun grupy/ kierownik wycieczki:
  - wyjaśnia przyczyny, które doprowadziły do takiej sytuacji,
  - uświadamia odnalezioną osobę konsekwencje jej zachowania,
  - jeśli oddalenie było nieświadome, przypomina regulamin wycieczki i udziela uczniowi upomnienia,
  - jeśli oddalenie było świadome – przypomina regulamin wycieczki i informuje ucznia o sposobie ukarania,

- informuje rodziców/ opiekunów prawnych.
3. Jeśli poszukiwania ucznia są bezskuteczne, opiekun/kierownik grupy informuje policję, dyrektora szkoły i rodziców/opiekunów prawnych.
  4. Jeśli oddalenie od grupy będzie się powtarzało, uczestnictwo ucznia w następnej imprezie turystycznej zostaje zawieszane.

Ad. 4 Nieodebrane dziecko ze świetlicy szkolnej przez rodziców/ opiekunów

Samowolne oddalenie się dziecka ze świetlicy

1. Nauczyciel świetlicy ustala okoliczności oddalenia i podejmuje natychmiastowe poszukiwania zaginionego ucznia, odnotowuje w dokumentacji jego nieobecność. W przypadku, jeśli pełni opiekę jednoosobowo, powiadamia o fakcie dyrekcję szkoły.
2. Po odnalezieniu ucznia nauczyciel udziela mu upomnienia i informuje o konsekwencjach złamania zasad regulaminu oraz informuje o zaistniałym fakcie rodziców/ opiekunów prawnych oraz wychowawcę klasy.
3. W przypadku nieodnalezienia dziecka nauczyciel świetlicy informuje o fakcie dyrektora szkoły, rodziców /opiekunów prawnych.
4. Jeśli dalsze poszukiwania podjęte przez szkołę i rodziców nie przynoszą oczekiwanego rezultatu, dyrektor szkoły powiadamia policję.
5. Jeżeli zachowanie powtarza się nauczyciel świetlicy informuje pedagoga/pedagoga specjalnego i wychowawcę klasy, którzy w porozumieniu z rodzicami podejmują działania zapobiegawcze.

Uczeń nieodebrany ze świetlicy

1. Nauczyciel świetlicy kontaktuje się telefonicznie z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka, ustala przyczyny zdarzenia i zapewnia dziecku opiekę do czasu ich przybycia.
2. Nauczyciel świetlicy przypomina rodzicom/opiekunom prawnym, że są zobowiązani do punktualnego odbioru dziecka ze świetlicy. Gdy sytuacja się powtarza, sprawa kierowana jest do sądu rodzinnego.
3. W przypadku braku kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi nauczyciel powiadamia policję, zapewniając dziecku opiekę do czasu jej przyjazdu. Dziecko zostaje umieszczone w pogotowiu opiekuńczym.

Ad. 5 Brak kontaktu z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia

1. W przypadku, gdy rodzic/opiekun prawny nie kontaktuje się z wychowawcą w czasie wyznaczonym, wychowawca prosi rodzica/ opiekuna prawnego o przybycie do szkoły, wykorzystując różne formy nawiązywania kontaktu z rodzicem: wpis do dziennika elektronicznego, kontakt telefoniczny. Podjęte działania dokumentuje w dzienniku lekcyjnym.
2. W przypadku braku reakcji ze strony rodzica/ opiekuna prawnego wychowawca wysyła list polecony za potwierdzeniem odbioru.
3. W sytuacji, gdy rodzic/ opiekun prawny nadal nie reaguje na wezwanie, wychowawca w porozumieniu z pedagogiem/pedagogiem specjalnymi dyrektorem szkoły podejmuje dalsze przewidziane prawem działania.

Ad. 6 Procedura postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie szkoły oraz innych rodzajów przemocy psychicznej

1. Zgłoszenie zajścia do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy.
2. Wychowawca niezwłocznie informuje pedagoga/pedagoga specjalnego /psychologa.
3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia, w obecności pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa, a następnie dyrektora/wicedyrektora szkoły.
4. Wychowawca powiadamia rodziców/prawnych opiekunów uczniów obu stron zajścia.
5. Pedagog/pedagog specjalny/psycholog szkolny udziela wsparcia ofierze przemocy, wskazuje jak należy radzić sobie w podobnych sytuacjach.
6. Wobec winnego ucznia stosuje się konsekwencje zapisane w Statucie Szkoły.
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 7 Procedura postępowania wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników, agresji słownej

1. Rozmowa nauczyciela z uczniem prowadzona bezpośrednio po zaistniałym zdarzeniu i powiadomienie wychowawcy. Poinformowanie rodziców na Librusie.
2. W przypadku powtarzających się sytuacji – zaproszenie rodziców na spotkanie w obecności pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa.
3. Wychowawca i pedagog/pedagog specjalny/psycholog wraz z rodzicem opracowują plan pracy z uczniem – kontrakt.
4. Wobec ucznia, który nie przestrzega zasad kontraktu stosuje się system kar zawartych w Statucie Szkoły.
5. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 8 Procedura postępowania w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły

1. Nauczyciel/pracownik szkoły obecny przy zajściu wydaje nakaz natychmiastowego zaprzestania bójki, w razie potrzeby rozdziela uczniów przy pomocy innego nauczyciela lub pracownika szkoły.
2. W przypadku obrażeń na ciele, niepokojącego stanu zdrowia ucznia, nauczyciel/pracownik szkoły w pierwszej kolejności powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły i pielęgniarkę, pielęgniarka powiadamia pogotowie ratunkowe (opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły do czasu przyjazdu rodzica/opiekuna prawnego poszkodowanego).
3. Nauczyciel powiadamia wychowawcę i pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa, wychowawca rodziców/prawnych opiekunów ucznia poszkodowanego.
4. W przypadku braku obrażeń i niepokojących objawów nauczyciel zawiadamia wychowawcę i pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa, którzy przeprowadzają rozmowę z uczestnikami bójki.
5. Wychowawca klasy wraz z pedagogiem/pedagogiem specjalnym przekazują informację dyrektorowi/wicedyrektorowi szkoły, sporządzana jest notatka ze zdarzenia. O sytuacji powiadamiani są za pomocą dziennika elektronicznego rodzice uczniów.
6. Pedagog/pedagog specjalny powiadamia w szczególnych wypadkach policję lub sąd rodzinny.
7. Wobec uczestników zajścia stosuje się konsekwencje zapisane w Statucie Szkoły.
8. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatek służbowych.

Ad.9 Procedura postępowania nauczycieli w przypadku wybuchu złości/agresji ucznia

1. Jeśli zachowanie ucznia zagraża jego zdrowiu, życiu lub życiu, zdrowiu otoczenia wówczas nauczyciel, pod którego opieką jest uczeń, zabezpiecza klasę poprzez wyprowadzenie agresywnego ucznia z sali lub przytrzymanie go w bezpieczny sposób.
2. Jeśli podczas wybuchu złości ucznia jest jeden nauczyciel, wówczas wysyła on jednego ucznia z klasy z prośbą o przyjscie z pomocą dodatkowej osoby dorosłej (z sali obok, pokoju nauczycielskiego, sekretariatu).

3. Gdy uczeń i klasa są zabezpieczeni, nauczyciel o zdarzeniu zawiadamia dyrektora, pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa szkolnego, rodziców (lub opiekunów prawnych) ucznia, w razie potrzeby należy wezwać pogotowie (gdy uczeń jest nadal agresywny i nie ma szansy na jego wyciszenie).
4. Po zdarzeniu uczeń powinien mieć czas na wyciszenie się w miejscu, w którym był wybuch złości lub w innej sali.
5. Następnie pedagog/pedagog specjalny psycholog wraz z wychowawcą rozmawiają z uczniem nt. zaistniałej sytuacji (jeśli to możliwe po wyciszeniu się lub następnego dnia) i ustalają dalsze działania.
6. Sporządza się notatkę służbową z zaistniałej sytuacji.
7. Jeżeli agresywne zachowanie ucznia godzi w nietykalność cielesną nauczyciela bądź innych osób tj. uczniów lub pozostałych pracowników szkoły, należy powiadomić policję.
8. Policję i sąd rodzinny powiadamia się niezwłocznie w przypadku braku lub odmowy współpracy rodziców/opiekunów prawnych ze szkołą i nadal trwającej agresji ucznia.
9. W celu ustalenia form pomocy uczniowi pedagog/pedagog specjalny/ psycholog dąży do ustalenia przyczyn agresji i proponuje adekwatne formy pomocy w szkole oraz poza nią (np. zgłoszenie do poradni psychologiczno – pedagogicznej, poradni zdrowia psychicznego).
10. Pedagog/pedagog specjalny/psycholog szkolny udziela specjalistycznej pomocy ofierze agresywnego zachowania, wskazuje, jak należy radzić sobie w podobnych sytuacjach.
11. Sporządzone są notatki przez wszystkie osoby uczestniczące w działaniach.

Ad. 10. Procedura postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia

Epizod psychotyczny to nagłe i gwałtowne wystąpienie objawów psychotycznych i zaburzeń nastroju: omamów (halucynacji), urojeń (np. prześladowczych), zaburzeń myślenia, zaburzeń napędu psychomotorycznego, euforii, lęku, nastroju depresyjnego lub chwiejnego.

1. Działania interwencyjne nauczycieli:

- nie pozostawiaj ucznia samego,
- reaguj spokojnie, łagodnie,
- bez rozgłosu przeprowadź ucznia w spokojne miejsce,
- na ile to możliwe, nie rozpowszechniaj w szkole informacji o zdarzeniu,

- gdy uczeń jest bezpieczny o zdarzeniu zawiadamiamy dyrektora/wicedyrektora, wychowawcę, pedagoga/pedagogę specjalnego/psychologa szkolnego, pielęgniarkę, po czym wychowawca informuje rodziców/opiekunów prawnych dziecka, a w razie zaistniałej potrzeby pielęgniarka wzywa pogotowie ratunkowe.

2. Działania naprawcze:

- wychowawca zwołuje zespół wychowawczy, na którym ustalane są formy wsparcia ucznia po jego powrocie ze szpitala/zwolnienia lekarskiego, przy określeniu wymagań wobec ucznia należy uwzględnić objawy choroby oraz skutki uboczne leczenia,
- jeżeli uczeń wraca po leczeniu szpitalnym wychowawca przygotowuje do tego klasę, np. przeprowadza zajęcia edukacyjne na temat: „Czym jest choroba psychiczna” (jeżeli fakt choroby jest ogólnie znany),
- jeżeli uczeń sobie tego nie życzy, nie należy informować klasy,
- należy konsultować postępowanie z rodzicami/opiekunami prawnymi,
- należy udzielić wsparcia rodzicom, poprzez wskazanie możliwości skorzystania z form pomocy dostępnych w poradni psychologiczno – pedagogicznej lub innej placówce pomocowej.

Sporządzone są notatki przez wszystkie osoby uczestniczące w działaniach.

Ad. 11 Procedura postępowania wobec ofiar i sprawców cyberprzemocy

Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjno-komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów, z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, 12 czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, media społecznościowe, grupy dyskusyjne, SMS i MMS.

1. Nauczyciel, któremu zgłoszony został przypadek cyberprzemocy, informuje o zdarzeniu wychowawcę, a ten pedagoga/pedagogę specjalnego/psychologa.
2. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem/pedagogiem specjalnym/psychologiem przeprowadza rozmowę z ofiarą cyberprzemocy, udziela jej wsparcia i porady, ustala okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków (w trakcie ustalania okoliczności określa charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość/powtarzalność). Realizując procedurę musi unikać działań, które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np.: konfrontowanie ofiary i sprawcy.

3. Wychowawca i pedagog/pedagog specjalny/psycholog przy udziale nauczyciela informatyki zabezpieczają dowody i jeżeli to możliwe, ustalają tożsamość sprawcy cyberprzemocy.
4. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem/pedagogiem specjalnym/psychologiem informuje o zdarzeniu rodziców/ opiekunów prawnych poszkodowanego i sprawcy (jeżeli jest znany i nieletni).
5. Jeżeli sprawca cyberprzemocy jest uczniem szkoły, pedagog/pedagog specjalny przeprowadza z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa ta ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy). Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem/pedagogiem specjalnym ustala konsekwencje spójne z zapisami na ten temat w Statucie Szkoły.
6. W sytuacji, gdy sprawca jest nieznany, podstawowe działanie polega na przerwaniu aktu cyberprzemocy (zawiadomieniu administratora serwisu w celu usunięcia materiału po wcześniejszym zabezpieczeniu dowodów), zapewnieniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej poszkodowanemu oraz wsparciu rodziców poszkodowanego ucznia w ewentualnym zgłoszeniu sprawy policji.
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.
8. Wychowawca i pedagog/pedagog specjalny/ psycholog monitorują sytuację ucznia (ofiary), sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.
9. Kontakt z policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich). Za zgłoszenie powyższych sytuacji odpowiada dyrektor szkoły.
10. Sporządzone są notatki przez wszystkie osoby uczestniczące w działaniach.

Ad. 12 Procedura reagowania na naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego bądź niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka bądź pracownika szkoły

Należy zwrócić uwagę, że podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź fotomontażu), szantażowania (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć bądź treści naruszających reputację ofiary), dokonania zakupów

i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary). Często naruszenie prywatności łączy się z cyberprzemocą.

1. Gdy sprawcą jest uczeń – kolega ofiary ze szkoły czy klasy – uczniowie lub rodzice powinni skontaktować się z dyrektorem szkoły/wychowawcą i poinformować o zdarzeniu. Dyrektor szkoły niezwłocznie informuje o sytuacji policję.
2. W przypadku gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice mogą również sami skontaktować się bezpośrednio z policją i powiadomić o tym szkołę.
3. Osoba dorosła (np. nauczyciel informatyki) może pomóc uczniowi zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu oraz adres strony, na której udostępniony został wizerunek dziecka, konwersacja w komunikatorze, SMS).
4. Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinno być zadośćuczynienie osobie poszkodowanej. Celem tych działań powinno być nie tylko nabycie przez ucznia odpowiedniej wiedzy na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu, ale trwała zmiana jego postawy na prezentującą szacunek wobec cudzego wizerunku i prywatności. Działania takie szkoła powinna podjąć niezależnie od powiadomienia policji/sądu rodzinnego.
5. Pedagog/pedagog szkolny/ psycholog szkolny – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – otacza ofiarę incydentu opieką psychologiczno-pedagogiczną. W przypadku takiej konieczności kieruje ucznia do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.
6. Jeśli kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego imienia ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła powinna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.
7. Gdy kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego imienia ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę narażania na uszczerbek wizerunku ucznia – koleżanki lub kolegi – oraz odpowiedzialność prawną.
8. W przypadku niewłaściwego, uwłaczającego godności wykorzystania wizerunku nauczyciela w Internecie ze względu na społeczną szkodliwość czynu oraz ochronę prawną nauczyciela jako funkcjonariusza publicznego – incydent zostaje zgłoszony przez dyrektora na policję.
9. Sporządzone są notatki przez wszystkie osoby uczestniczące w działaniach.

Ad. 13 Procedura reagowania na nadmierne korzystanie z Internetu

Infoholizm (siecioholizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę, korzystanie z zasobów Internetu i gier komputerowych (najczęściej sieciowych) oraz portali społecznościowych przez dzieci. Jego negatywne efekty polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.

1. W przypadku nadmiernego korzystania z komputera lub podejrzenia infoholizmu konieczne jest podejmowanie działań pomocowych – głównie skierowanie ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.
2. Wychowawca w pierwszej kolejności ustala we współpracy z rodzicami skutki zdrowotne i psychiczne, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze wyniki w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu: z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole.
3. Pedagog /pedagog specjalny/ psycholog szkolny otacza ucznia opieką.
4. Wychowawca zwołuje zespół wychowawczy, na którym informuje o problemie ucznia, w czasie spotkania zespół ustala formy wsparcia ucznia.
5. Sporządzone są notatki przez wszystkie osoby uczestniczące w działaniach.

Ad. 14 Procedura reagowania w sytuacji ujawnienia sekstingu

Seksting to przesyłanie wiadomości drogą elektroniczną w formie wiadomości MMS lub z wykorzystaniem różnych aplikacji i komunikatorów albo publikowanie np. na portalach (społecznościowych) prywatnych treści, głównie zdjęć lub filmów o kontekście seksualnym, erotycznym. W przypadku sekstingu zgłoszeń dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka – ofiary. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od ucznia lub z grona bliskich znajomych dziecka. W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci. Delikatny charakter sprawy, a także odpowiedzialność karna sprawcy, wymagają zachowania daleko posuniętej dyskrecji i profesjonalnej reakcji. Niekiedy zgłoszenia dokonują ofiary lub osoby je znające. Wyróżnić można trzy podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:

Rodzaj 1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.

Rodzaj 2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.

Rodzaj 3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób (bez względu na intencję) na tym tle dochodzi do cyberprzemocy.

1. Dyrektor szkoły/wicedyrektor informuje o sytuacji policję, wzywa zidentyfikowanych sprawców sekstingu w celu przedstawienia im dowodów ich aktywności.
2. Powiadamia o zaistniałej sytuacji rodziców/opiekunów prawnych uczniów, którzy również są zaproszeni na rozmowę.
3. Pedagog/pedagog specjalny/ psycholog szkolny niezależnie od zakresu negatywnych zachowań i działań otacza uczniów wsparciem.
4. Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym, np. poprzez media społecznościowe czy MMS, wśród uczniów tej samej szkoły lub klasy lub publikację na portalu społecznościowym, wychowawca/pedagog/pedagog specjalny/ psycholog szkolny podejmuje działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażenie się na konsekwencje osób, które go stosują.
5. Pedagog/pedagog specjalny/ psycholog szkolny w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi ofiary kieruje do specjalistycznych placówek, oferujących wsparcie w danej sytuacji.
6. Sporządzone są notatki przez wszystkie osoby uczestniczące w działaniach.

Ad. 15 Procedura postępowania wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa dokonanego na terenie szkoły

CZYN KARALNY - sprawcą jest uczeń, który ukończył lat 13, ale nie ukończył lat 17. Czynem karalnym, w rozumieniu kodeksu karnego, jest zachowanie o znamionach określonych w ustawie karnej. Do czynów karalnych zalicza się: przestępstwa, czyli czyny ścigane przez kodeks karny (np. zabójstwo, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, rozbój, bójki z użyciem broni palnej lub innych niebezpiecznych przedmiotów, gwałt, kradzież, kradzież z włamaniem, a także przestępstwa przeciw bezpieczeństwu powszechnemu, takie jak spowodowanie pożaru, eksplozji materiałów wybuchowych, rozprzestrzenienie substancji toksycznych, wzięcie zakładnika itp.). WYKROCZENIA – czyny zabronione, których konsekwencją są kary określone w kodeksie wykroczeń, a wśród nich: - wykroczenia przeciw porządkowi i spokojowi publicznemu (zbiegowiska, krzyk, hałas, wybryki zakłócające spoczynek nocny, wywołujące zgorszenie) - zachowania o charakterze chuligańskim (np. umyślne godzenie w spokój i porządek publiczny, umyślne uszkodzenie lub niszczenie mienia).

GRUPA PRZESTĘPCZA - porozumienie co najmniej trzech sprawców istniejące przez pewien czas i zawarte w celu dokonania jednego lub więcej przestępstw; występuje w niej element organizacji, polegającej na ustaleniu podziału ról i koordynacji działań uczestników, ułatwiającej dokonanie przestępstwa i ukrycie sprawców.

PRZESTĘPSTWO - sprawcą jest uczeń, który ukończył 17 rok życia

Kategorie przestępstw z Kodeksu Karnego ścigane z urzędu:

- *Udział w bójce lub pobiciu.*
- *Doprowadzenie małoletniego poniżej 15 lat do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej.*
- *Znęcanie się.*
- *Wywieranie wpływu na świadka w celu skłonienia do cofnięcia skarg lub wpłynięcia na złożone zeznania.*
- *Podrabianie dokumentów.*
- *Kradzież.*
- *Kradzież z włamaniem.*
- *Rozbój.*
- *Przywłaszczenie.*
- *Oszustwo.*

W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17 lat należy zawiadomić policję lub sąd rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia prokuratora lub policję (art. 4 Upn i art. 304 Kpk.).

1. Udzielenie pomocy ofierze zajścia.
2. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora/wicedyrektora szkoły lub w razie jego nieobecności pedagoga/pedagoga specjalnego psychologa szkolnego.
3. Ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych jego świadków.
4. Przekazanie sprawcy (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę dyrektorowi szkoły lub pedagogowi /pedagogowi specjalnemu/ psychologowi szkolnemu.
5. Powiadomienie rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
6. Niezwłoczne powiadomienie policji w przypadku
7. Zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji.
8. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 16 Procedura postępowania wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego dokonanego na terenie szkoły

1. Udzielenie pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnienie jej udzielenia poprzez wezwanie pielęgniarki lub pogotowia ratunkowego, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń.
2. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora/wicedyrektora szkoły lub w razie jego nieobecności pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa szkolnego. Wysyłanie w tym celu gospodarza klasy, bądź zaufanego ucznia do wymienionych osób.
3. Powiadomienie rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
4. Niezwłoczne wezwanie policji w przypadku, kiedy istnieje konieczność zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków.
5. Udzielenie uczniowi, który stał się ofiarą czynu karalnego pomocy i wsparcia psychologicznego.
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 17 Procedura postępowania dyrektora szkoły w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa przebywającego na zajęciach w szkole.

1. Funkcjonariusz policji przedstawia dyrektorowi/wicedyrektorowi powód przybycia i okazuje się legitymacją służbową.
2. Dyrektor zapisuje dane osobowe i numer legitymacji służbowej policjanta celem sporządzenia własnej dokumentacji.
3. Policjant informuje dyrektora o zamiarze zatrzymania ucznia.
4. Pedagog szkolny/pedagog specjalny lub nauczyciel sprowadza ucznia do gabinetu dyrektora, gdzie policjant informuje go o przyczynach przybycia i czynnościach, jakie zostaną wykonane w związku ze sprawą np. przesłuchanie, okazanie.
5. Policja informuje rodziców/opiekunów prawnych o wykonanych czynnościach i zobowiązuje ich do przybycia do szkoły, komendy lub komisariatu policji, celem uczestniczenia w czynnościach.
6. Dyrektor/wicedyrektor szkoły informuje telefonicznie rodziców/opiekunów prawnych o podjętych działaniach względem ich dziecka przez policję. W przypadku braku kontaktu telefonicznego sporządza pisemną informację i przesyła rodzicom za pomocą dziennika elektronicznego.
7. W przypadku niemożności uczestnictwa rodziców/opiekunów prawnych w przesłuchaniu, dyrektor wyznacza wychowawcę, nauczyciela lub pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa szkolnego do uczestnictwa w czynnościach, które są przeprowadzane w szkole lub w jednostce policji.
8. Po wykonaniu czynności policjant za pisemnym potwierdzeniem odbioru przekazuje ucznia rodzicom lub opiekunowi prawnemu. W przypadku, gdy czynności wykonywane są w obecności pedagoga/pedagoga specjalnego/

psychologa szkolnego, po ich zakończeniu policja odwozi ich do szkoły lub miejsca zamieszkania.

9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 18 Procedura postępowania w sytuacji przemocy fizycznej pozaszkolnej względem ucznia.

1. W przypadku zgłoszenia przez ucznia lub zauważenia przez pracownika szkoły śladów przemocy fizycznej u ucznia, pracownik zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie wychowawcę lub w razie jego nieobecności pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa lub dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Ogólnych oględzin dokonuje pielęgniarka szkolna lub osoby wyznaczone przez dyrektora, sporządzając odpowiednią notatkę :

Dnia ..... na ciele ucznia .....(imię i nazwisko, klasa)
stwierdzono .....(opis śladów np. krwawe wybroczyny)
w okolicach ....., zasinienia w okolicach .....

3. Wychowawca wraz z pedagogiem/pedagogiem specjalnym/ psychologiem rozmawia z uczniem i sporządza notatkę, która powinna znaleźć się w zeszycie wychowawcy.
4. W zależności od stanu zdrowia dziecka należy zawiadomić rodziców/opiekunów prawnych(„bezpiecznych dorosłych”), wezwać pogotowie ratunkowe i powiadomić policję.
5. W zależności od zaistniałej sytuacji wychowawca, pedagog/pedagog specjalny/ psycholog rozmawia z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia. Następnie osoby rozmawiające z uczniem sporządzają notatkę ze zdarzenia.
6. W szczególnych przypadkach zawiadamiana jest policja oraz sąd rodzinny (**wniosek o wgląd w sytuację rodzinną załącznik 1**).
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 19 Procedura postępowania w sytuacji ataku ucznia w stosunku do nauczycieli (agresja słowna, wulgaryzmy)

1. Poszkodowany nauczyciel powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Dyrektor wyjaśnia okoliczności zajścia, powiadamia wychowawcę.

3. Wychowawca wzywa rodziców/opiekunów prawnych ucznia i opracowanie planu pracy z uczniem, w porozumieniu z pedagogiem/pedagogiem specjalnym/psychologiem.
4. W przypadku stwierdzenia znieważenia nauczyciela, dyrektor powiadamia policję.
5. Wobec ucznia stosuje się konsekwencje przewidziane w Statucie Szkoły.
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 20 Procedura postępowania w sytuacji agresji fizycznej ucznia w stosunku do nauczycieli

1. Powiadomienie dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Dyrektor powiadamia policję.
3. Wychowawca wzywa rodziców/opiekunów prawnych w trybie natychmiastowym do szkoły.
4. Wobec sprawcy stosuje się konsekwencje przewidziane w Statucie Szkoły.
5. W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia, nieobecności dyrektora, w godzinach popołudniowych w szkole) nauczyciel zawiadamia niezwłocznie o zdarzeniu policję.
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 21 Procedura postępowania w przypadku agresji ucznia wobec pracownika szkoły, innych osób dorosłych przebywających w szkole.

1. Pracownik szkoły lub inna osoba informuje o zdarzeniu pedagoga/psychologa lub dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Pedagog/pedagog specjalny/ psycholog ustala przebieg zajścia i świadków zdarzenia. Sporządza notatkę w dokumentacji pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa.
3. Pedagog/pedagog specjalny/ psycholog wzywa do szkoły rodziców /opiekunów prawnych ucznia, informuje o zdarzeniu i dalszym postępowaniu wobec ucznia.
4. W uzasadnionych przypadkach pedagog/pedagog specjalny/ psycholog szkoły wnioskuje o zwołanie zespołu wychowawczego, który ustali dalszą strategię działań.
5. Zawiadomienie policji odbywa się na wniosek poszkodowanego.
6. W sytuacji wyjątkowej zagrożenia życia, podczas nieobecności dyrektora, w godzinach zajęć popołudniowych w szkole pracownik szkoły zawiadamia niezwłocznie o zdarzeniu policję.

7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 22 Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania nauczyciela/pracownika szkoły wobec ucznia

1. Po uzyskaniu informacji o zdarzeniu od ucznia lub rodziców/opiekunów prawnych, dyrektor szkoły przeprowadza niezwłocznie postępowanie wyjaśniające.
2. Dyrektor szkoły podejmuje przewidziane prawem działania wobec nauczyciela/pracownika szkoły i informuje o nich rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
3. Dyrektor sporządza z podjętych działań notatkę potwierdzoną podpisem rodzica i umieszczoną w dokumentacji zdarzeń.

Ad. 23 Procedura postępowania w przypadku agresywnego zachowania rodziców i innych osób dorosłych przebywających na terenie szkoły wobec uczniów

1. Nauczyciel/ pracownik szkoły podejmuje próbę przerwania zachowania agresywnego i wstępnego rozpoznania okoliczności zdarzenia.
2. Nauczyciel/ pracownik szkoły powiadamia dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
3. W przypadku gdy osoba dorosła nie zaprzestała zachowania agresywnego, dyrektor szkoły zawiadamia policję.
4. W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia, braku dyrekcji w godzinach zajęć popołudniowych w szkole) nauczyciel/ pracownik szkoły niezwłocznie powiadamia policję.

Ad. 24 Procedura postępowania wobec osób trzecich bezzasadnie przebywających na terenie szkoły lub osób zachowujących się niewłaściwie na terenie szkoły

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który stwierdził bezzasadny fakt przebywania osoby trzeciej w szkole prosi ją o opuszczenie terenu placówki, a w przypadku odmowy zawiadamia pracowników obsługi lub dyrektora/wicedyrektora szkoły.

2. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który stwierdził niewłaściwe zachowanie osoby trzeciej przebywającej w szkole stosuje słowne upomnienie, a w przypadku braku reakcji prosi o opuszczenie jej terenu i zawiadamia o zdarzeniu dyrektora szkoły.
3. W przypadku braku reakcji dyrektor szkoły zawiadamia policję lub straż miejską.
4. Ze zdarzenia sporządza się notatkę.

Ad. 25. Procedura postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły

1. Zgłoszenie aktu wandalizmu do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy.
2. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora/wicedyrektor szkoły przez nauczyciela lub wychowawcę.
3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia i szacuje straty.
4. Wychowawca powiadamia pedagoga /pedagoga specjalnego /psychologa szkolnego i rodziców/opiekunów prawnych.
5. Wobec ucznia stosuje się sankcje zgodne ze Statutem Szkoły.
6. W szczególnych przypadkach powiadamiana jest policja, o czym decyduje dyrektor/wicedyrektor.
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 26 Procedura postępowania w sytuacji kradzieży na terenie szkoły

1. Poszkodowany uczeń zgłasza kradzież nauczycielowi, wychowawcy, pedagogowi/pedagogowi specjalnemu/ psychologowi, dyrektorowi lub pracownikowi szkoły.
2. Następuje wyjaśnienie okoliczności zajścia kradzieży.
3. Niezależnie od wartości skradzionej rzeczy wychowawca informuje pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa oraz rodziców/opiekunów prawnych obu stron zajścia.
4. Doprowadzenie do zadośćuczynienia przez sprawcę, w porozumieniu z jego rodzicami, poszkodowanemu w kradzieży.
5. W szczególnych przypadkach (dyrektor/wicedyrektor) powiadamiana jest policja lub sąd rodzinny.
6. Wobec winnego ucznia stosuje się konsekwencje przewidziane w Statucie Szkoły.
7. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 27 Procedura postępowania w sytuacji palenia papierosów przez ucznia na terenie szkoły

1. Nauczyciel lub pracownik szkoły nakazuje zaprzestanie palenia i konfiskuje papierosy.
2. Zawiadamia wychowawcę klasy.
3. Wychowawca informuje pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa i rodziców/opiekunów prawnych ucznia. Wobec ucznia palącego na terenie szkoły stosuje się konsekwencje przewidziane w Statucie Szkoły. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 28 Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.

1. Nauczyciel odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względu na bezpieczeństwo nie pozostawia go samego. W tym celu wysyła gospodarza klasy, bądź zaufanego ucznia po pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa lub, w razie jego nieobecności, po dyrektora/wicedyrektora. O tej sytuacji nauczyciel powiadamia również wychowawcę klasy.
2. W razie potrzeby, osoby przejmujące opiekę nad uczniem wzywają pielęgniarkę w celu ewentualnego udzielenia pomocy medycznej.
3. Szkoła zawiadamia rodziców/opiekunów prawnych i zobowiązuje ich do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły.
4. Rodzice/opiekunowie prawni muszą podpisać oświadczenie (**załącznik 2**), iż odbierają dziecko ze szkoły, gdyż znajduje się ono pod wpływem alkoholu lub środków psychoaktywnych. Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni odmawiają podpisania oświadczenia, pracownicy szkoły wzywają policję, której uczeń zostanie przekazany. Do czasu jej przyjazdu, pozostaje on w szkole.
5. W przypadku odmowy zabrania ucznia ze strony rodziców/opiekunów prawnych, bądź ich nieobecności w domu – zostanie on przekazany do placówki służby zdrowia bądź do dyspozycji policji.
6. Pedagog szkolny/pedagog specjalny zobowiązuje rodziców/opiekunów prawnych do pomocy dziecku w zaprzestaniu odurzania się, wskazuje działania i instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
7. W przypadku ucznia będącego pod wpływem alkoholu, jeżeli rodzice/opiekunowie prawni odmawiają przyjazdu, a uczeń jest agresywny lub w jakiś inny sposób swoim zachowaniem narusza normy życia społecznego, szkoła zawiadamia policję, która ma prawo zabrać ucznia do izby wytrzeźwień bądź innych placówek, a o fakcie tym zawiadamia się rodziców/opiekunów prawnych oraz sąd rodzinny, jeżeli uczeń nie ukończył 18 lat.

8. W przypadku wystąpienia stanu nagłego zagrożenia zdrowia należy powiadomić jednostkę państwowego ratownictwa medycznego.
9. Jeżeli przypadki takie na terenie szkoły powtarzają się, to dyrektor szkoły ma obowiązek poinformowania o tym policji lub sądu rodzinnego.
10. Wymienione wyżej zdarzenia muszą zostać udokumentowane w szkole poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 29 Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych podczas wycieczki

1. Nauczyciel odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względu na bezpieczeństwo nie pozostawia go samego.
2. W razie potrzeby, osoby przejmujące opiekę nad uczniem wzywają lekarza w celu ewentualnego udzielenia pomocy medycznej.
3. Kierownik wycieczki powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
4. Opiekun wycieczki w miarę możliwości lub dyrektor szkoły powiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia.
5. Rodzice/opiekunowie prawni są zobowiązani do odbioru dziecka w sytuacjach kryzysowych na własny koszt, zgodnie z podpisanym oświadczeniem (**załącznik nr 2**).
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 30 Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki lub tzw. „dopalacze”

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, pedagog specjalny, psycholog, dyrektor, inny nauczyciel, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej, kieszeni, ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją. Czynność ta powinna się odbyć w osobnym pomieszczeniu (bez obecności osób postronnych). Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.
2. O swoich spostrzeżeniach nauczyciel powiadamia dyrektora/wicedyrektora lub w razie jego nieobecności pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa.

3. Dyrektor, wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/ psycholog powiadamia o zaistniałym wydarzeniu rodziców/opiekunów prawnych i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
4. W przypadku, gdy uczeń nie chce przekazać substancji, ani pokazać zawartości teczki lub kieszeni własnej odzieży, dyrektor wzywa policję, która po przyjeździe przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znaną substancję do ekspertyzy. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie – dyrektor zabezpiecza ją (wkłada np. w kopertę, zakleja) i przekazuje policji, którą niezwłocznie wzywa. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję, a uzyskane informacje przekazuje policji.
5. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w Polsce karalne jest:

- * posiadanie każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych,
- wprowadzanie do obrotu środków odurzających,
- udzielanie innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia,
- wytwarzanie i przetwarzanie środków odurzających.

Ad. 31 Procedura postępowania w przypadku posiadania przez uczniów narzędzi, przedmiotów i substancji niebezpiecznych

Za przedmioty niebezpieczne uważa się: scyzoryki i noże, duże metalowe sygnety, tańcuchy, szpikulce, kije, lasery, gaz, straszaki broni, pałki gumowe lub plastikowe oraz inne niebezpieczne przedmioty, substancje chemiczne łatwopalne, wybuchowe i żrące.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który jest świadkiem posiadania przez ucznia niedozwolonego narzędzia lub substancji, nakłania go do oddania niebezpiecznego przedmiotu i podejmuje działanie zmierzające do jego zabezpieczenia (zachowując środki ostrożności deponuje w sekretariacie, gabinecie pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa lub zabezpiecza pomieszczenie, w którym znajduje się przedmiot przed dostępem innych uczniów).
2. Jeżeli uczeń nie chce oddać przedmiotu lub substancji nauczyciel interweniujący natychmiast powiadamia wychowawcę, pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa, a w uzasadnionych sytuacjach dyrektora/wicedyrektora szkoły.

3. Wychowawca bądź pedagog/pedagog specjalny/ psycholog odbiera niebezpieczny przedmiot, przeprowadza rozmowę z uczniem, wyjaśniając przyczyny przyniesienia tego przedmiotu, pouczając o groźącym niebezpieczeństwie oraz informując o sposobie ukarania.
4. Wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/ psycholog informuje o zdarzeniu rodziców/opiekunów prawnych ucznia, wzywa ich do szkoły i jeżeli jest to prawnie możliwe, oddaje przedmiot oraz sporządza notatkę w dokumentacji.
5. W przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że jest to substancja lub przedmiot zagrażający zdrowiu i życiu dyrektor szkoły, pedagog/pedagog specjalny/ psycholog lub interweniujący nauczyciel/pracownik szkoły wzywa policję.
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 32 Procedura postępowania w przypadku zamachu samobójczego ucznia na terenie szkoły

Nauczyciel (pracownik szkoły):

1. ustala i potwierdza rodzaj zdarzenia,
2. nie pozostawia ucznia samego,
3. usuwa wszystko, co może ułatwić realizację zamiaru,
4. bez rozgłosu przeprowadza ucznia w bezpieczne, ustronne miejsce,
5. zbiera wstępnie informacje o okolicznościach zdarzenia,
6. zawiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły,
7. po konsultacji z dyrektorem/wicedyrektorem wzywa pomoc (pogotowie, policję, straż) jeśli jest taka potrzeba,
8. dba, żeby interwencja służb przebiegała dyskretnie.
9. Dyrekcja zawiadamia jednostkę sprawującą nadzór nad szkołą.

Ad. 33 Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej na terenie szkoły

1. Dyrektor szkoły w sytuacji śmierci samobójczej dokonanej na terenie szkoły niezwłocznie kontaktuje się:

- ze służbami medycznymi
- rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia,
- policją, prokuraturą,
- organem nadzoru pedagogicznego.

2. Dyrektor szkoły powiadamia rodziców/opiekunów prawnych o zdarzeniu. Organizuje i udziela pomocy służbom ratowniczym i policji w przypadku ich działań. Podejmuje decyzje o dalszej organizacji pracy szkoły w danym dniu. Organizuje interwencję grupową dla uczniów i nauczycieli.

Ad. 34 Procedura postępowania w przypadku śmierci samobójczej ucznia dokonanej poza szkołą

1. Działania uprzedzające:

- omówienie zjawiska tzw. „zarażania się samobójstwami” na forum rady pedagogicznej.

2. Działania interwencyjne:

- dyrektor/wicedyrektor informuje nauczycieli i wychowawców o zdarzeniu,
- pedagog/pedagog specjalny/ psycholog przypomina zasady rozmowy z uczniami, uwzględniającej możliwość podzielenia się przez nich swoimi emocjami,
- wychowawca informuje uczniów na forum klasy o zdarzeniu, m.in nie wchodzi w szczegóły, np. opis miejsca lub metody, unika uproszczeń i domysłów dotyczących motywów, nie gloryfikuje ucznia, który popełnił samobójstwo, podkreśla związek między samobójstwem a zdrowiem psychicznym, mówi o cierpieniu i trudnych emocjach osób najbliższych oraz otoczenia,
- dyrektor stwarza chętnym osobom możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.

3. Działania naprawcze:

- wychowawca ocenia potrzeby, monitoruje stan psychiczny uczniów,
- wychowawca konsultuje sytuację z pedagogiem/pedagogiem specjalnym/psychologiem, w razie potrzeby pedagog/psycholog zasięga opinii specjalistów z PPP,
- pedagog/pedagog specjalny/ psycholog ułatwia rodzicom lub pełnoletnim uczniom kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.

Ad 35 Procedura postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)

Działania uprzedzające:

- omówienie procedury postępowania na forum rady pedagogicznej,

- omówienie tematyki stresu, traumy, żałoby, reakcji typowych dla stresu pourazowego na forum rady pedagogicznej.

Działania interwencyjne:

- dyrektor/wicedyrektor i pedagog/pedagog specjalny/ psycholog informują nauczycieli, wychowawców,
- pedagog/pedagog specjalny/ psycholog przypomina zasady dyskusji z uczniami, uwzględniając elementy odreagowania na godzinach wychowawczych, innych lekcjach,
- wychowawca informuje uczniów na forum klasy,
- dyrektor stwarza możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.

Działania naprawcze:

- wychowawca ocenia potrzeby, monitoruje stan psychiczny uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwraca uwagę na uczniów, u których stwierdza się szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji,
- wychowawca konsultuje sytuację z pedagogiem/pedagogiem specjalnym, pedagog zasięga opinii specjalistów z PPP,
- pedagog/pedagog specjalny/ psycholog ułatwia kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.

Ad. 36 Procedura postępowania nauczycieli w przypadku konieczności zawiadomienia o śmierci ucznia

1. Powiadamanie o śmierci zawsze powinno się odbywać „twarzą w twarz”.
2. Prawidłowe powiadomienie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
  - dostarczyć niezbędne informacje,
  - udzielić pierwszego wsparcia rodzinie,
  - ochronić godność,
  - okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
3. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób jej najbliższych.
4. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską.

5. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcję osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.
6. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze. Powinno się wyrazić współczucie i zrozumienie.
7. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.
8. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego.
9. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawić rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki. Powinien zostać pracownik szkoły lub psycholog tak długo, aż minie pierwsza reakcja, szok lub pojawiają się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji i wsparcia, w razie potrzeby. Aby rodzina ofiary nie czuła się osamotniona, należy podać adresy instytucji udzielających wsparcia.
10. Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem lekarza itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie należy wspominać o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego.
11. W realiach szkolnych rodzina nie powinna dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Obowiązek informowania leży po stronie personelu szkoły, dyrekcji.
12. Absolutnie unikać należy powierzania zadania informowania o śmierci uczniom.

Ad. 37 Procedura postępowania w przypadku wystąpienia zjawiska pedofilii w szkole

Pedofilia jest przestępstwem przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. W myśl Kodeksu Karnego, art. 200 § 1: „Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12

1. Osoba będąca świadkiem zagrożenia powiadamia o tym fakcie dyrektora/wicedyrektora szkoły oraz pedagoga/pedagoga specjalnego/ psychologa szkolnego.

2. Dyrektor szkoły bezzwłocznie powiadamia policję.
3. Dyrektor przekazuje wszystkim pracownikom szkoły informacje o stwierdzonym zagrożeniu.
4. Wychowawcy oraz pedagog/pedagog specjalny/ psycholog szkolny podejmują działania profilaktyczne skierowane do uczniów w celu omówienia potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazywania pracownikom szkoły informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie.
5. W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, dyrektor bezzwłocznie powiadamia rodziców/prawnych opiekunów ucznia oraz policję w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawy.
6. Pedagog/pedagog specjalny/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem, otacza opieką i wsparciem.
7. Dyrektor ustala w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia oraz pedagogiem/pedagogiem specjalnym/ psychologiem szkolnym dalszy plan działań mający na celu zapewnienie uczniowi właściwej opieki.

Ad. 38 Procedura postępowania w przypadku rozpowszechniania przez ucznia pornografii w szkole

1. W przypadku otrzymania przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie lub szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu. Dyrektor powiadamia policję.
2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne należy zapewnić mu anonimowość w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji związanych z przemocą skierowaną wobec tego ucznia ze strony sprawców zdarzenia.
3. Dyrektor przekazuje pracownikom szkoły informacje o stwierdzonym zagrożeniu bez wskazywania konkretnego ucznia.
4. Wychowawca i pedagog/pedagog specjalny/psycholog szkolny podejmują działania profilaktyczne wśród uczniów w celu omówienia zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań.
5. Dyrektor wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne.
6. Wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny, psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

Ad. 39 Procedura postępowania w przypadku wystąpienia prostytucji

1. W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności noszących znamiona prostytucji nauczyciel/pracownik szkoły powiadamia o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły. O sytuacji powiadamiana jest policja.
2. W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, dyrektor wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
3. Wychowawca z pomocą pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa szkolnego przeprowadza rozmowę z rodzicami/ opiekunami prawnymi oraz z uczniem w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji wychowawca zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, zaś rodziców/opiekunów prawnych – bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad jego zachowaniem (w toku interwencji profilaktycznej pedagog/pedagog specjalny/psycholog może skierować ucznia do specjalistycznej placówki i do udziału w programie terapeutycznym).
4. Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor powiadamia pisemnie o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny. W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczo- profilaktycznych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem/pedagogiem specjalnym, psychologiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły pisze do sądu rodzinnego wnioski o wgląd w sytuację rodzinną.
5. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/ prawnymi opiekunami ustala dalsze działania z udziałem pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa w celu zapewnienia opieki uczniowi, który świadomie lub nie dopuścił się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

Ad. 40 Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły powiadamia wychowawcę klasy i/lub pedagoga/pedagoga specjalnego/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole (gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych innego ucznia, konieczne jest zapewnienie mu anonimowości w celu uniknięcia ewentualnej przemocy/odwetu).
2. Wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.
3. Wychowawca lub pedagog/pedagog specjalny/psycholog szkolny zobowiązuje rodziców do szczególnego nadzoru nad dzieckiem oraz ustala z nimi dalsze

postępowanie, w przypadku gdy rozmowa z uczniem okazuje się niewystarczająca do zmiany jego zachowania.

4. W sytuacji, kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, a szkoła wykorzystwała dostępne jej metody oddziaływań, a zachowanie ucznia nie zmienia się, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia wydział rodzinny i nieletnich sądu rejonowego.
5. Dyrektor szkoły powiadamia najbliższą jednostkę policji (po uprzednim zawiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów prawnych ucznia), w przypadku, gdy zachowanie ucznia świadczy o możliwości popełnienia przez niego przestępstwa (np. gwałtu).
6. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 41 Procedura postępowania po zaistnieniu wypadku uczniowskiego

1. Jeżeli zdarzy się wypadek uczniowski każdy pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności prowadząc fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.
2. Pracownik doprowadza poszkodowanego do gabinetu pielęgniarki szkolnej, zawiadamiając zaraz potem dyrektora/wicedyrektora.
3. Jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą, prosi o nadzór nad swoją klasą pracownika obsługi.
4. Jeśli gabinet pielęgniarki szkolnej jest nieczynny, przekazuje się poszkodowanego dyrektorowi/wicedyrektorowi, który już bierze odpowiedzialność za udzielenie pomocy.
5. Jeśli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń-miejsce wypadku należy pozostawić nienaruszone w celu dokonania oględzin lub szkicu.
6. Jeśli wypadek zdarzyłby się w godzinach późnych popołudniowych, gdy nie ma dyrektora/wicedyrektora szkoły, nauczyciel decyduje sam o postępowaniu.
7. W każdym trudniejszym przypadku nauczyciel wzywa pogotowie ratunkowe oraz telefonicznie powiadamia dyrektora/wicedyrektora, następnie zawiadamia rodziców/opiekunów prawnych.
8. Osoba odpowiedzialna powiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia.
9. W przypadku wezwania pogotowia ratunkowego w szkole powinni przebywać powiadomieni przez szkołę rodzice. Jeżeli lekarz stwierdzi konieczność hospitalizacji, rodzice jadą razem z dzieckiem do szpitala. Jeżeli rodzice nie dotarli do szkoły przed odjazdem karetki pogotowia (ciężki wypadek, osoba wymagająca natychmiastowej pomocy), razem z dzieckiem jedzie do szpitala dyrektor lub pracownik wskazany przez dyrektora szkoły. Informację o powyższych

ustaleniach przekazuje się rodzicom/prawnym opiekunom ucznia oraz dokumentuje.

10. O każdym wypadku dyrektor/wicedyrektor zawiadamia niezwłocznie:
  - a) inspektora bezpieczeństwa i higieny pracy,
  - b) organ prowadzący szkołę.
11. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
12. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia zawiadamia się niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.
13. Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.

Ad. 42 Procedura postępowania w przypadku nagłej niedyspozycji zdrowotnej ucznia, zasłabnięcia

Nagła niedyspozycja zdrowotna ucznia – gorączka, dolegliwości żołądkowe, dolegliwości bólowe, duszności, krótkotrwałe omdlenia i zasłabnięcia.

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia lub nauczyciel dyżurujący dokonuje wstępnej oceny sytuacji, zapewnia uczniowi opiekę i udziela pierwszej pomocy, a w razie potrzeby informuje sekretariat szkoły poprzez wyznaczonego ucznia o konieczności wezwania pielęgniarki szkolnej.
2. Pielęgniarka określa stan zdrowia ucznia i w razie konieczności informuje rodziców/opiekunów prawnych ucznia oraz ustala dalszą opiekę nad uczniem.
3. W przypadku nieobecności pielęgniarki nauczyciel powiadamia o zaistniałej sytuacji sekretariat szkoły poprzez wyznaczonego ucznia. Osoba odbierająca informację powiadamia rodziców/prawnych opiekunów i ustala sposób odebrania dziecka ze szkoły.
4. Do momentu odebrania przez rodziców/opiekunów prawnych lub przyjazdu pogotowia uczniów pozostaje pod opieką nauczyciela lub innej osoby wyznaczonej przez dyrektora szkoły.
5. W przypadku, gdy istnieje obawa, że zagrożone jest zdrowie i życie dziecka nauczyciel wzywa pogotowie ratunkowe, zawiadamia dyrektora szkoły, rodziców/opiekunów prawnych ucznia.

Ad. 43 Zagrożenie pożarem, wybuchem i zatruciem.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, będący świadkiem zdarzenia, ustala podstawowe okoliczności zagrożenia i ocenia wstępnie jego możliwe skutki.
2. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły podejmuje czynności mające na celu odizolowanie uczniów od źródła zagrożenia i w razie potrzeby udziela pierwszej pomocy osobom uczestniczącym w zdarzeniu.

3. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły powiadamia o zdarzeniu dyrektora szkoły oraz kierownika do spraw gospodarczych.
4. Dyrektor szkoły lub upoważniona przez niego osoba powiadamia o zdarzeniu odpowiednie służby ratunkowe (Policję, Straż Pożarną, Pogotowie Ratunkowe).
5. Osoby odpowiedzialne, wyznaczone przez dyrektora organizują ewakuację zgodnie z przepisami BHP i przeciwpożarowymi.

Ad. 44 Procedura postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną

1. Po otrzymaniu np. od rodziców/opiekunów prawnych lub z mediów informacji o podejrzeniu niebezpiecznej choroby zakaźnej u ucznia należy powiadomić o tym fakcie dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Dyrektor potwierdza wiadomość u pielęgniarki – jeśli to możliwe lub dyżurującego inspektora sanitarnego.
3. Dyrektor ustala z dyżurującym inspektorem sanitarnym sposób postępowania.
4. Dyrektor zawiadamia organ prowadzący oraz Łódzkiego Kuratora Oświaty.
5. Dyrektor nadzoruje przestrzeganie zaleceń służb sanitarnych przez pracowników szkoły i uczniów.
6. Dyrektor przygotowuje informację dla uczniów i rodziców przy współpracy SANEPID-u
7. Dyrektor organizuje (w razie potrzeby) spotkanie z rodzicami z lekarzem chorób zakaźnych lub pracownikiem Państwowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej.

Ad. 45 Procedura postępowania w przypadku uwolnienia się niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych oraz zastosowania broni biologicznej

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska substancji chemicznych, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku naturalnym lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z zastosowania broni biologicznej.

A. Skażenie otoczenia szkoły (np. pożar sąsiadującego ze szkołą magazynu z oponami lub środkami chemicznymi) – należy uciec do budynku, zamknąć okna. Należy wówczas:

1. Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.

2. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.
3. W budynku szkoły zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
4. W miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
5. Przygotować wilgotne tampony, np. z gazy, do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji przez osobę, która ją wdycha.
6. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz czynności wymagających dużego wysiłku.
7. Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, nie przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

B. Wewnętrzne skażenie budynku szkoły – należy ewakuować osoby przebywające w szkole, otwierając okna wszędzie, gdzie jest to możliwe, żeby wymusić cyrkulację powietrza. (Substancje toksyczne, np. gazy, mogą być lżejsze od powietrza (amoniak, chlor) lub cięższe od powietrza – np. tlenek węgla, azot). Należy wówczas:

1. Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające wewnątrz ewakuować z budynku szkoły.
2. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.
3. W budynku szkoły otworzyć okna, drzwi, otwory wentylacyjne, włączyć klimatyzację.
4. W miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
5. Przygotować wilgotne tampony, np. z gazy, do ochrony dróg oddechowych – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji osobę, która ją wdycha.

6. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz czynności wymagających dużego wysiłku.
7. Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wchodzić do pomieszczeń, nie przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Sytuacja, w której szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie wykryto natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się. Należy wówczas:

1. Powstrzymać się od dotykania i wążania podejrzanych przedmiotów, sprzątania proszku, ścierania cieczy.
2. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.
3. Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów.
4. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i uniemożliwić dostęp do niego.
5. Powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję.
6. Zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i skierować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru – rejonów ewakuacji powinno być kilka i powinny znajdować się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru w czasie przedmiotowego zagrożenia; rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń.
7. Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.
8. Jeśli miał miejsce kontakt z substancją: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją, i włożyć je do plastikowego worka.
9. Po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić papierosów do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb – policji, straży pożarnej, wyspecjalizowanej jednostki zwalczania skażeń i zakażeń.
10. Sporządzić listę osób (imię, nazwisko), które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej; listę przekazać policji.

11. W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i „odtrutki” – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do przemywania skóry.
12. Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana kompresu/gazy lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji.
13. Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia papierosów oraz prac wymagających dużego wysiłku.
14. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
15. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Sytuacja, w której szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie wykryto późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań. Należy wówczas:

1. Powstrzymać się od dotykania i wążania podejrzanych przedmiotów, sprzątania proszku, ścierania cieczy.
2. Powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję.
3. Przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się.
4. Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto obecność podejrzanej substancji i uniemożliwić dostęp do niego.
5. Ogłosić alarm i ewakuować do wnętrza szkoły wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły.
6. Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.
7. Zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację, a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia, przygotowując się do ewentualnej kwarantanny.
8. Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
9. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 46 Procedura postępowania w przypadku znalezienia na terenie szkoły substancji przypominającej narkotyk lub innej niebezpiecznej substancji

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który znajdzie wyżej wymienione substancje, zachowując środki ostrożności, zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz przed ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji/straży pożarnej.
2. Próbuje, o ile to jest możliwe, ustalić pochodzenie substancji (do kogo ona należy).
3. O zaistniałym zdarzeniu powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły, który wzywa policję/straż pożarną.
4. Po przyjeździe odpowiednich służb zabezpieczona substancja niezwłocznie zostaje im przekazana wraz z informacją dotyczącą szczegółów zdarzenia.
5. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 47 Procedura postępowania w przypadku znalezienia podejrzanego przedmiotu

1. Znalazca zabezpiecza znaleziony przedmiot i informuje dyrektora/wicedyrektora szkoły.
2. Dyrektor informuje odpowiednie służby oraz w przypadku uzasadnionym zarządza ewakuację (sygnał alarmowy) według planu:
  - a) wyprowadzenie wszystkich dzieci oraz pracowników szkoły,
  - b) wyniesienie i zabezpieczenie dokumentacji.
3. Dalsze działania odbywają się według instrukcji przybyłych służb.
4. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Ad. 48 Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzanego paczki lub koperty

1. Nie wolno opróżniać zawartości podejrzanych przesyłek, nie przenosić paczki lub koperty.
2. Nie wolno wdychać oparów, dotykać, sprawdzać smaku, przypatrywać się z bliska.
3. Umieścić w jednym, a następnie drugim plastikowym worku, szczelnie je zamykając (zawiązać, zakleić taśmą).
4. Powiadomić dyrektora/wicedyrektora szkoły oraz policję lub państwową straż pożarną.

5. Całe zdarzenie zostaje udokumentowane poprzez sporządzenie notatki służbowej.

Cechy charakterystyczne dla niebezpiecznych przesyłek:

- *odręczny lub nieczytelny adres,*
- *nieprofesjonalnie napisany adres,*
- *otwory w kopercie,*
- *twarda koperta,*
- *nierównomierne rozłożenie wagi,*
- *zastrzeżenia (poufne, do rąk własnych, itp.),*
- *wewnętrzna koperta,*
- *wystające druty lub folia,*
- *zapach,*
- *zawyżona opłata,*
- *błędy ortograficzne,*
- *tluste plamy, zaolejenia, przebarwienia,*
- *zbyt staranne zapakowanie,*
- *emitowane dźwięki,*
- *brak adresu nadawcy,*
- *brak jakichkolwiek znaków, kto może być nadawcą.*

Ad. 49 Procedura postępowania w sytuacji zauważenia podejrzanego pakunku.

Podejrzany pakunkiem nazywamy przedmiot mogący zawierać ładunek wybuchowy lub nieznaną substancję.

1. Nauczyciel/pracownik szkoły, który zauważa podejrzaną paczkę odizolowuje miejsce zlokalizowania podejrzanego pakunku – należy założyć, że podejrzaną paczkę jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona.
2. Nie dotyka, nie otwiera i nie przesuwają podejrzanego pakunku – ładunek wybuchowy może eksplodować w trakcie próby manipulowania nim.
3. Okrywa podejrzaną paczkę w razie stwierdzenia, że wydobywa się z niej inna substancja (tylko jeżeli czas na to pozwala) – okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznaną substancji może ograniczyć jej rozprzestrzenianie się.
4. Informuje o zauważeniu pakunku dyrektora szkoły/osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury – osoba ta może zarządzić ewakuację uczniów i wszystkich pracowników szkoły.

5. Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego nauczyciel rozpoczyna ewakuację zgodnie z planem ewakuacji – ewakuacja musi zostać rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę uczniów i wszystkich pracowników szkoły przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
6. Nie można używać telefonu komórkowego – fale emitowane przez telefon komórkowy mogą zainicjować eksplozję ładunku.
7. Bezwzględnie należy wykonywać wszystkie polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.
8. W miejscu ewakuacji należy policzyć wszystkich uczniów i pracowników szkoły. Informacje o liczbie osób należy przekazać osobie odpowiedzialnej za kierowanie działaniami kryzysowymi.
9. Jeśli jest to możliwe, wychowawcy informują rodziców o miejscu odbioru ich dzieci i drodze dojazdu do szkoły – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych

Ad. 50 Procedura postępowania w przypadku ataku terrorystycznego

Symptomy wystąpienia zagrożenia: Podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne. Zainteresowania i uwagi wymagają:

- *rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób,*
- *pozostawione bez opieki przedmioty typu teczki, paczki itp.,*
- *osoby wyglądające na obcokrajowców, osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku,*
- *samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach (miejscach organizowania imprez i uroczystości).*

Należy jednak pamiętać, że terrorysta nie zawsze musi być odmiennej narodowości i wyróżniać się z tłumu szczególnym wyglądem. O swoich spostrzeżeniach poinformuj dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia odpowiednie służby: Straż Miejską lub Policję.

Wtargnięcie napastników do obiektu

1. Poddaj się woli napastników – wykonuj ściśle ich polecenia.
2. Staraj się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z ludźmi (personifikowanie siebie i innych – zwracaj się do uczniów po imieniu – zwiększa szansę ich przetrwania).
3. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów z jakimś poleceniem.

4. Zapamiętaj szczegóły dotyczące porywaczy i otoczenia – informacje te mogą okazać się cenne dla służb ratowniczych.
5. Staraj się uspokoić uczniów – zapanuj w miarę możliwości nad własnymi emocjami.
6. Dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia:
  - nie pozwól uczniom wychodzić z pomieszczenia oraz wyglądać przez drzwi i okna,
  - nakaż uczniom położyć się na podłodze.
7. W chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia, wykonuj polecenia grupy antyterrorystycznej. UWAGA! Bądź przygotowany na surowe traktowanie przez Policję. Dopóki nie zostaniesz zidentyfikowany, jesteś dla nich potencjalnym terrorystą.
8. Po zakończeniu akcji:
  - sprawdź obecność uczniów celem upewnienia się, czy wszyscy opuścili budynek - o braku któregokolwiek dziecka poinformuj Policję,
  - nie pozwól żadnemu z uczniów samodzielnie wrócić do domu,
  - prowadź ewidencję uczniów odbieranych przez rodziców/osoby upoważnione.

Postępowanie nauczyciela w przypadku wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywnego strzelca:

1. Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się) – szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia.
2. Wycisz i uspokój uczniów – wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą przyciągnąć uwagę i sprowokować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.
3. Zaopiekuj się uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniami, którzy potrzebują pomocy – zwróć szczególną uwagę na uczniów, którzy specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji.
4. Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony – niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.
5. Poinformuj policję, wysyłając informację tekstową SMS o zaistniałej sytuacji – w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędne jest natychmiastowe przekazanie informacji policji.
6. Zastoń okno, zgaś światło – należy zaciemnić salę, aby utrudnić obserwowanie osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz budynku.

7. Nie przemieszczaj się – przemieszczanie się powoduje hałas lub powstanie cienia, który może zostać zauważony przez napastników.
8. Stań poniżej linii okien, zejźdź ze światła drzwi – przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.
9. Zejźdź z linii strzału, połóż się na podłodze – z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu przebijają drzwi i mogą zranić osoby znajdujące się wewnątrz.
10. Jeżeli usłyszysz strzały, nie krzycz – napastnicy, oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi, chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się, czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.
11. Nie otwieraj nikomu drzwi – interweniujące oddziały policji w razie takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne (np. dyrektora) do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
12. W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia – celem aktywnego strzelca jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

Postępowanie nauczyciela w przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

1. Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika – wszelkie próby oporu mogą sprowokować napastnika do impulsywnych zachowań lub zostać uznane za akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.
2. Nie udawaj bohatera – osoby stawiające opór napastnikom giną pierwsze.
3. Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon – wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej.
4. Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia – w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu.
5. Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego – patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji.
6. Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika – odwracanie plecami może zostać uznane za akt agresji bądź lekceważenia, wywołuje złość lub niepokój napastnika.
7. Nie zwracaj na siebie uwagi – niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu.
8. Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny – brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców.
9. Nie oszukuj terrorysty – oszustwo może zostać uznane za brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.

10. Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu – zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich upodmiotowienie, co może spowodować łagodniejsze ich traktowanie przez zamachowców.
11. Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami – wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie może być nietypowe.
12. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów – każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana.
13. Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty, zapytaj o możliwość np. napicia się wody – nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będzie można napić się czy zjeść posiłek.

Postępowanie nauczyciela w przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

1. Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów, bo możesz zostać uznany za terrorystę – policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.
2. Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi – próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowana jako utrudnianie działania służb lub nawet uznana za akt agresji.
3. Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi, najlepiej na wysokości głowy – taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.
4. Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom – postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.
5. Odpowiadaj konkretnie na pytania policjantów – nie zmyślaj, jeśli czegoś nie wiesz lub nie pamiętasz, powiedz to wyraźnie; służby interwencyjne potrzebują faktów, żeby uratować ludzkie życie.
6. Nie trzyj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących – tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.
7. Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami – wszelkie samowolne działania mogą utrudnić akcję ratunkową.
8. Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy – policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.
9. Bądź przygotowany na traktowanie siebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona – w pierwszej fazie operacji odbijania

zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtopić w tłum i uciec z miejsca ataku.

10. Po wydaniu polecenia wyjścia opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku – w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne.
11. Nie zatrzymuj się w celu zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru – najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

Użycie broni palnej na terenie szkoły w sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem:

1. Nakaż uczniom położyć się na podłodze.
2. Staraj się uspokoić uczniów.
3. Dopilnuj, aby uczniowie nie odwracali się tyłem do napastników w przypadku polecenia przemieszczania się.
4. Jeżeli terroryści wydają polecenia, dopilnuj, aby uczniowie wykonywali je spokojnie – gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników.
5. O ile to możliwe zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych 112– numer alarmowy, 997 – Policja. UWAGA! Nie rozłączaj się i staraj się, jeśli to możliwe, na bieżąco relacjonować sytuację.

Po opanowaniu sytuacji:

6. Upewnij się o liczbie osób poszkodowanych i sprawdź, czy strzały z broni palnej nie spowodowały innego zagrożenia (np. pożaru), zadzwoń lub wyznacz osobę, która zadzwoni pod jeden z numerów alarmowych 112 – numer alarmowy, 997 – Policja, 999 – Pogotowie Ratunkowe, 48 (42) 638-49-49–Centrum Zarządzania Kryzysowego.
7. Udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym.
8. W przypadku, gdy ostrzał spowodował inne zagrożenie podejmij odpowiednie do sytuacji działania.
9. Zapewnij osobom uczestniczącym w zdarzeniu pomoc psychologiczną.

Zagrożenie bombowe. Procedura postępowania w sytuacji otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

1. Dyrektor powiadamia odpowiednie służby - policję, straż miejską, urząd miasta.
2. Jednocześnie przeprowadza ewakuację budynku zgodnie z procedurami.
3. Osoba, która przyjęła zgłoszenie lub ujawniła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, powinna ten fakt zgłosić służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo w danym miejscu, dyrekcji szkoły. Informacji takiej nie należy przekazywać niepowołanym osobom, gdyż jej niekontrolowane

rozpowszechnienie może doprowadzić do paniki i w konsekwencji utrudnić przeprowadzenie sprawnej ewakuacji osób z zagrożonego miejsca.

4. Zawiadamiając policję dyrektor podaje następujące informacje:
  - rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna,
  - ujawniony podejrzany przedmiot,
  - treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego,
  - numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia, adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej, opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.
5. Wskazane jest uzyskanie od Policji potwierdzenia przyjętego zgłoszenia.
6. Do czasu przybycia policji akcją kieruje dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona.
7. Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie gazowe, pogotowie wodnokanalizacyjne, pogotowie energetyczne.
8. Po przybyciu policji na miejsce incydem bombowego, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją.
9. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia policjantów.
10. Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia „bomby”, użytkownicy pomieszczeń służbowych powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie, pod kątem obecności przedmiotów nieznanego pochodzenia.
11. Pomieszczenia ogólnodostępne (korytarz, klatki schodowe, toalety) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu, sprawdzają i przeszukują służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo w danej instytucji.
12. Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać! O ich lokalizacji należy powiadomić dyrektora oraz osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo.
13. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon.
14. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy opuścić szkołę, zabierając rzeczy osobiste (torebki, siatki, nesesery itp.)
15. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne policji.

Informacja o podłożeniu bomby. Jeżeli jest to informacja telefoniczna:

1. Słuchaj uważnie.
2. Zapamiętaj jak najwięcej.
3. Jeżeli masz taką możliwość, nagrywaj rozmowę – jeśli nie – spróbuj zapisywać informacje.

4. Zwróć uwagę na szczegóły dotyczące głosu i nawyki mówiącego oraz wszelkie dźwięki w tle.
5. Nigdy nie odkładaj pierwszy słuchawki.
6. Jeżeli twój telefon posiada funkcję identyfikacji numeru dzwoniącego – zapisz ten numer.
7. Jeżeli jest to wiadomość pisemna, zabezpiecz ją tak, aby nikt jej nie dotykał - przekażesz ją Policji.
8. Po zakończeniu rozmowy niezwłocznie zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych 997 – Policja, 112 – numer alarmowy, 48 (42) 638-49-49 Centrum Zarządzania Kryzysowego. Zaalarmuj dyrektora szkoły.
9. Dyrektor dzwoni do Wydziału Oświaty i Wychowania oraz Kuratorium Oświaty.
10. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów- w sposób niewywołujący paniki!
11. Dyrektor zarządza ewakuację godnie z obowiązującą instrukcją. UWAGA! Poinstruj uczniów o zabraniu ze sobą rzeczy osobistych – plecaków, reklamówek itp.
12. Wychodząc z sali, sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia – stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
13. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
14. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
15. W przypadku odnalezienia podejrzanego przedmiotu nie dotykaj go i nie otwieraj.
16. W miarę możliwości ogranicz dostęp osobom postronnym.
17. Dokonaj próby ustalenia właściciela przedmiotu.
18. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

Wykrycie/znalezienie bomby (podejrzanego przedmiotu)

1. Nie dotykaj podejrzanego przedmiotu. UWAGA! Jeśli widzisz „bombę” to oznacza, że jesteś w polu jej rażenia.
2. Zadzwoń pod jeden z merów alarmowych: 997 – Policja, 112 – numer alarmowy, 48 (42) 638-49-49- Centrum Zarządzania Kryzysowego.
3. Zabezpiecz, w miarę możliwości, rejon zagrożenia w sposób uniemożliwiający dostęp osobom postronnym – głównie uczniom, nie narażaj siebie i innych na niebezpieczeństwo.
4. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób niewywołujący paniki!
5. Zarządź przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
6. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
7. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
8. Otwórz okna i drzwi.

9. Usuń z otoczenia wszystkie materiały łatwopalne.
10. Nie używaj w pobliżu podejrzanego ładunku urządzeń radiowych (radiotelefonów, telefonów komórkowych).
11. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

Po wybuchu bomby:

1. Oceń sytuację pod kątem ilości osób poszkodowanych i upewnij się, jakiego rodzaju zagrożenia spowodował wybuch.
2. Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych: (42) 638-49-49 Centrum Zarządzania Kryzysowego - Urząd Miasta Łodzi, 112 – numer alarmowy.
3. Udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym.
4. Sprawdź bezpieczeństwo dróg i rejonów ewakuacyjnych, a następnie zarządzaj przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
5. W przypadku, gdy wybuch spowodował inne zagrożenie, podejmij działania odpowiednie do sytuacji.
6. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

Ad. 51 Procedury postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych (epidemia, kataklizm).

Stan nadzwyczajny to sytuacja szczególnego zagrożenia, którego nie da się usunąć za pomocą narzędzi już funkcjonujących. Wymaga on sięgnięcia po szczególne środki prawne. Do stanów nadzwyczajnych zaliczamy stan wojenny, stan wyjątkowy oraz stan klęski żywiołowej. W przypadku wystąpienia kataklizmu, epidemii, pandemii lub innego poważnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego Rada Ministrów na wniosek właściwego wojewody lub z własnej inicjatywy, w drodze rozporządzenia, wprowadza stan klęski żywiołowej. W czasie stanu klęski żywiołowej właściwy miejscowo wójt (burmistrz, prezydent miasta) kieruje działaniami prowadzonymi na obszarze gminy w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia. W razie niezdolności do kierowania lub niewłaściwego kierowania działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia wojewoda z inicjatywy własnej lub na wniosek starosty może zawiesić uprawnienia wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wyznaczyć pełnomocnika do kierowania tymi działaniami. Dyrektor szkoły, jego zastępca lub osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły postępuje zgodnie z wytycznymi, które są mu przekazywane przez właściwy organ działający w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej.

VI. DZIAŁANIA W ZAKRESIE PIERWSZEJ POMOCY MEDYCZNEJ

1. Pierwszej pomocy przedlekarskiej udziela uczniom głównie wykwalifikowana pielęgniarka szkolna.

2. Pod nieobecność pielęgniarki szkolnej pomocy uczniom udziela nauczyciel prowadzący zajęcia lub wyznaczeni nauczyciele do udzielania pomocy przedlekarskiej.
3. Pierwsza pomoc przedlekarska w przypadku osób nieposiadających kwalifikacji medycznych ogranicza się do wykonania opatrunku, ułożenia ucznia w odpowiedniej pozycji, wykonania sztucznego oddychania oraz masażu serca, niedopuszczenia do sytuacji zagrożenia życia.
4. Podanie jakiegokolwiek doustnego środka farmakologicznego jest dopuszczalne tylko i wyłącznie po konsultacji z rodzicem/opiekunem prawnym ucznia lub lekarzem (w przypadku gdy nauczyciel wie, że uczeń przyjmuje leki lub taka adnotacja znajduje się w dzienniku szkolnym np. inhalator przy astmie, podaje mu je).
5. W sytuacji udzielania pomocy przez nauczyciela prowadzącego w tym samym czasie zajęcia dydaktyczno - wychowawczo - opiekuńcze z większą grupą uczniów jest on zobowiązany do ustalenia opiekuna dla pozostałych uczniów. Pozostawienie reszty uczniów bez opieki jest niedopuszczalne.
6. W przypadku małej skuteczności udzielanej pomocy należy bezzwłocznie poinformować dyrektora lub zastępcę dyrektora szkoły. Dyrektor lub upoważniona przez niego osoba natychmiast powiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia oraz, w razie konieczności, pogotowie ratunkowe.
7. Po przybyciu do szkoły rodzice/opiekunowie prawni lub lekarz pogotowia ratunkowego przejmują odpowiedzialność za ucznia. Szkoła udziela tym osobom wszelkiej koniecznej pomocy.

VII. ORGANIZACJA EWAKUACJI

Podstawowe zasady ewakuacji:

1. W przypadku wystąpienia zagrożenia powodującego konieczność przeprowadzenia ewakuacji osób i mienia z budynków szkolnych, decyzję o ewakuacji podejmuje dyrektor szkoły/placówki lub jego zastępca.
2. Decyzja o zarządzeniu ewakuacji powinna zawierać informacje o zakresie ewakuacji, liczbie osób przewidzianych do ewakuacji, sposobach (drogi i kierunki ewakuacji) oraz kolejności opuszczania budynku.
3. Po podjęciu decyzji o ewakuacji osób i mienia należy niezwłocznie powiadomić wszystkich pracowników przebywających na terenie ewakuowanej strefy o powstaniu i charakterze zagrożenia oraz o przeprowadzanej ewakuacji.
4. Kierujący akcją ewakuacyjną wyznacza osoby odpowiedzialne za przebieg ewakuacji grup uczniów, ustala ewentualną potrzebę ewakuacji sprzętu i mienia, określając sposoby, kolejność i rodzaj ewakuowanego mienia.

5. W pierwszej kolejności należy ewakuować osoby z tych pomieszczeń, w których powstał pożar lub które znajdują się na drodze rozprzestrzeniania się ognia oraz pomieszczeń, z których wyjście lub dotarcie do bezpiecznych miejsc ewakuacji może zostać odcięte przez pożar lub zadymienie; następnie należy ewakuować osoby zaczynając od najwyższych kondygnacji (pierwszeństwo mają osoby o ograniczonej z różnych względów zdolności poruszania się).
6. Podczas ewakuacji z pomieszczeń grupy ludzi należy kierować na poziome drogi ewakuacji (korytarze), a następnie zgodnie z kierunkami określonymi przez znaki ewakuacyjne na klatki schodowe (pionowe drogi ewakuacyjne) i wyjścia poza obszar zagrożony pożarem lub na zewnątrz obiektów.
7. Osoby z ograniczoną zdolnością poruszania się należy ewakuować przy wykorzystaniu wózków bądź przenosić na rękach.
8. W przypadku blokady dróg ewakuacyjnych należy niezwłocznie (bezpośrednio lub za pomocą osób znajdujących się na zewnątrz odciętej strefy) powiadomić kierownika akcji ewakuacyjnej; ludzi odciętych od wyjścia, a znajdujących się w strefie zagrożenia, należy zebrać w pomieszczeniu najbardziej oddalonym od źródła pożaru i w miarę posiadanych środków oraz istniejących warunków ewakuować na zewnątrz budynku, przy pomocy sprzętu ratowniczego przybyłych jednostek ratowniczych.
9. Przy silnym zadymieniu dróg ewakuacyjnych należy poruszać się w pozycji pochylonej, trzymając głowę jak najniżej, ze względu na mniejsze zadymienie w dolnych partiach pomieszczeń; należy poruszać się wzdłuż ścian, by nie stracić orientacji; usta i drogi oddechowe należy zasłonić chusteczką zmoczoną w wodzie, ułatwiając tym oddychanie.
10. W czasie ewakuacji niedopuszczalne jest: dokonywanie jakichkolwiek czynności mogących wywołać panikę, wprowadzanie zamieszania poprzez zmianę kierunku ewakuacji, zatrzymywanie się lub tamowanie ruchu w inny sposób.
11. Ewakuacja mienia nie może odbywać się kosztem sił i środków niezbędnych do ewakuacji i ratowania ludzi.
12. Ewakuację mienia należy przeprowadzać w następującej kolejności: dokumentacja szkoły, sprzęt elektroniczny, w tym komputerowy, pomoce dydaktyczne o znacznej wartości, księgozbiór, pozostałe wyposażenie i sprzęt szkolny.

UWAGA! Wszystkie sprawne fizycznie osoby powinny pomagać w demontażu i ewakuacji mienia.

Po opuszczeniu budynku szkolnego czy zagrożonej strefy, opiekun danej grupy zobowiązany jest do sprawdzenia, czy wszystkie osoby z jego grupy opuściły poszczególne pomieszczenia; w razie podejrzenia, że ktoś został w zagrożonej strefie, należy bezzwłocznie zgłosić ten fakt jednostkom ratowniczym będącym na miejscu akcji.

VIII. METODY WSPÓŁPRACY SZKOŁY Z POLICJĄ

W ramach długofalowej pracy profilaktyczno – wychowawczej szkoła i Policja utrzymują stałą, bieżącą współpracę w zakresie profilaktyki zagrożeń. Koordynatorami współpracy powinni być: pedagog szkolny oraz specjalista ds. nieletnich i patologii właściwej jednostki Policji. Do współpracy ze szkołą zobowiązany jest także dzielnicowy, w rejonie którego znajduje się szkoła/placówka. Pracownicy szkoły wyznaczeni do współpracy z policją, specjaliści ds. nieletnich i patologii oraz dzielnicowi powinni wspólnie ustalić wzajemnie zasady kontaktu, by móc na bieżąco wymieniać informacje i rozwiązywać problemy związane z bezpieczeństwem i dobrem uczniów.

W ramach współpracy policji ze szkołą organizuje się:

- spotkania pedagogów szkolnych/pedagogów specjalnych, psychologów, nauczycieli, dyrektorów szkół z zaproszonymi specjalistami ds. nieletnich i patologii, podejmujące tematykę zagrożeń przestępczością oraz demoralizacją dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym,
- spotkania tematyczne uczniów z udziałem policjantów, m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, prawnych aspektów narkomanii, wychowania w trzeźwości itp. oraz z młodszymi dziećmi, na temat zasad bezpieczeństwa, zachowań ryzykownych oraz sposobów unikania zagrożeń,
- informowanie Policji o zdarzeniach na terenie szkoły noszących znamiona przestępstwa, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia uczniów oraz przejawach demoralizacji dzieci i młodzieży,
- udzielanie przez Policję pomocy szkole w rozwiązywaniu trudnych, mogących mieć podłoże przestępcze problemów, które zaistniały na terenie szkoły,
- udział w lokalnych programach profilaktycznych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom oraz zapobieganiem demoralizacji i przestępczości nieletnich.

IX. INTERWENCJA KRYZYSOWA W SYTUACJI KRZYWDZENIA DZIECKA

KONTAKT Z MEDIAMI

JAK ROZPOZNAĆ PRZEMOC WOBEC DZIECKA?

Występowanie pojedynczego symptomu nie zawsze mówi o tym, że dziecko doświadcza przemocy, jeśli jednak symptom powtarza się, bądź występuje ich kilka równocześnie z dużym prawdopodobieństwem możemy określić, że mamy do czynienia z krzywdzeniem dziecka.

Zareaguj, gdy:

- A. Dziecko jest często brudne, nieprzyjemnie pachnie.
- B. Dziecko kradnie jedzenie, pieniądze itp.
- C. Dziecko żebrze.
- D. Dziecko jest głodne.
- E. Dziecko nie otrzymuje potrzebnej mu opieki medycznej, szczepień, okularów itp.
- F. Dziecko nie ma przyborów szkolnych, odzieży, butów i innych przedmiotów codziennego użytku.
- G. Dziecko ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, poparzenia, ugryzienia, złamania kości itp.), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić. Obrażenia są w różnej fazie gojenia.
- H. Podawane przez dziecko wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne itp. Dziecko często je zmienia.
- I. Pojawia się niechęć przed udziałem w lekcjach w-f.
- J. Dziecko nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody.
- K. Dziecko boi się rodzica lub opiekuna, boi się przed powrotem do domu.
- L. Dziecko wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła.
- M. Dziecko cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.
- N. Dziecko jest bierne, wycofane, uległe, przestraszone, depresyjne itp. lub zachowuje się agresywnie, buntuje się, samookalecza się itp.
- O. Dziecko osiąga słabsze wyniki w nauce w stosunku do swoich możliwości.
- P. Dziecko ucieka w świat wirtualny (gry komputerowe, Internet itp.).
- Q. Dziecko używa środków psychoaktywnych.
- R. Dziecko nadmiernie szuka kontaktu z innym dorosłym (tzw. „lepkość” dziecka).
- S. Dziecko moczy i zanieczyszcza się bez powodu lub w konkretnych sytuacjach czy też na widok określonych osób.
- T. Dziecko ma otarcia naskórka, bolesność narządów płciowych i/lub odbytu.
- U. W pracach artystycznych, rozmowach, zachowaniu dziecka zaczynają dominować elementy/motywy seksualne.
- V. Dziecko jest rozbudzone seksualnie niestosownie do wieku.

1 Przemoc psychiczna:

przymus, groźby, obrażanie, wyzywanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, krzyczenie, wyśmiewanie, lekceważenie.

2 Przemoc fizyczna:

szarpanie, kopanie, popychanie, policzkowanie, przypalanie papierosem, bicie ręką przy użyciu przedmiotów, klaps.

3 Przemoc seksualna:

gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych zachowań seksualnych.

4 Przemoc ekonomiczna:

unikanie płacenia alimentów, zakazywanie członkowi rodziny pracy lub edukacji w celu zdobycia zatrudnienia, przywłaszczanie do swoich celów wspólnych środków na utrzymanie rodziny.

5 Zaniedbanie:

głodzenie, niedostarczanie odpowiedniej ilości jedzenia, nieodpowiednia higiena lub jej brak, niezgłaszanie się z dzieckiem do lekarza (gdy tego wymaga), brak leczenia mimo zaleceń lekarzy, niedopilnowanie w kwestii edukacji, brak przejawiania zainteresowania, w jaki sposób dziecko spędza wolny czas, jaki ma zainteresowania, problemy oraz potrzeby.

6 Alienacja rodzicielska:

ograniczenie kontaktu i izolowanie dziecka od drugiego rodzica, odcinanie drugiego rodzica od informacji dotyczących dziecka, wymazywanie drugiego rodzica z życia dziecka, niszczenie zdjęć i pamiątek, przedstawianie drugiego rodzica w złym świetle, zakazywanie dziecku swobodnego mówienia i wyrażania miłości do drugiego rodzica.

JAK POMAGAĆ DZIECKU KRZYWDZONEMU?

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Rada Miejska w Łodzi przyjęła Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który obejmuje kompletny zestaw działań na rzecz pomocy osobom dotkniętym przemocą, działań skierowanych do sprawców przemocy oraz działań profilaktycznych i edukacyjnych podnoszących świadomość społeczną z zakresu tematyki zachowań noszących znamiona przemocy oraz promowania nieagresywnych sposobów rozwiązywania konfliktów.

W zasobach miasta funkcjonuje również Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działający przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Łodzi.

Jeśli zauważasz niepokojące symptomy lub jesteś świadkiem krzywdzenia:

Zawiadom pracownika socjalnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi, policję lub pogotowie ratunkowe (w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia), postępuj zgodnie z zaleceniem służb.

Institucje, służby, organizacje, specjaliści sprawujący opiekę nad dzieckiem, pracujący na rzecz rodziny, działający w obszarze wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej niezobowiązane do wszczęcia procedury Niebieskiej Karty, w tym:

- Szkoły, przedszkola, placówki edukacyjne

Załącznik nr 3

Procedury postępowania instytucji

Sytuacja kryzysowa jest skrajnym odejściem od normy, jest sensacją, którą to media są bardzo zainteresowane. Nie można ich lekceważyć, bo mają duży zasięg i dużą wiarygodność. Wizerunek szkoły/placówki może być przez to poważnie zagrożony.

1. Dyrektor sam kontaktuje się z mediami lub wyznacza osobę do kontaktu z mediami.
2. Nikt, poza wskazaną osobą, z członków rady pedagogicznej ani z pracowników szkoły nie udziela wywiadów.
3. Należy zwrócić uwagę, aby dziennikarze nie „werbowali” rozmówców spośród uczniów.
4. Osoba kontaktująca się z mediami przygotowuje wypowiedzi, m.in. na następujące pytania:

- Dlaczego doszło do sytuacji kryzysowej?
- Jakie są lub mogą być jej skutki?
- Kto jest odpowiedzialny, kto jest sprawcą?
- Kto może na tym zyskać, a kto stracić?
- Czy może dojść do zaostrzenia sytuacji?
- Czy możliwe są reperkusje polityczne?
- Czy kryzys jest fragmentem czegoś większego?

5. Osoba kontaktująca się z mediami stosuje się do następujących wskazówek:

- Mów pierwszy o złych wiadomościach.
- Bądź absolutnie pewien faktów i stwierdzeń, które podajesz.
- Bezwzględnie zachowaj spójność przekazu, logikę i konsekwencję.
- Nie upubliczniaj informacji dotyczących bezpieczeństwa, objętych tajemnicą.
- Analizuj dane.
- Nie snuj spekulacji, podejrzeń i nie stawiaj hipotez.
- Reaguj błyskawicznie i zdecydowanie na plotki dementując je i wykazując ich fałsz lub głupotę.
- Trzymaj nerwy na wodzy i nie licz na wyrozumiałość żądających wyjaśnień lub oczekujących informacji.
- Pokazuj, że dyrektor szkoły kontroluje sytuację i ma wizję wybrnięcia z niej.
- Nie ujawniaj nazwisk ofiar zanim nie dowie się o tym rodzina.
- Zawsze wyrażaj troskę z powodu strat, cierpień, ofiar, zniszczeń, nawet gdyby były nieuniknione i najbardziej uzasadnione.

Komunikując się z mediami pracownik szkoły ma do wyboru określone strategie. Każda z nich posiada zalety i wady. Wybór strategii należy do dyrektora.

Załącznik 4 KARTA ZGŁOSZENIA SYTUACJI KRYZYSOWEJ/KONFLIKTOWEJ

X. SZKOLNY ZESPÓŁ DS. INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

Istnieje Szkolny Zespół ds. Interwencji Kryzysowej w składzie:

1. przewodniczący zespołu: Dyrektor SP 36
2. wicedyrektor
3. pedagog
4. pedagog specjalny
5. psycholog
6. pielęgniarka szkolna
7. kierownik gospodarczy

8. specjalista ds. BHP

XI. WYKAZ NIEZBĘDNYCH TELEFONÓW

- 112 – Europejski Numer Alarmowy
- 999 – Pogotowie Ratunkowe 998
- 998 Państwowa Straż Pożarna
- 997 Policja
- 994 – Pogotowie Wodno – Kanalizacyjne
- 993 – Pogotowie Ciepłownicze
- 992 – Pogotowie Gazowe
- 991 – Pogotowie Energetyczne
- 986 – Straż Miejska

- **116 000** - numer interwencyjny w sprawie zaginionych dzieci (Fundacja ITAKA)
- **116 111** - telefon zaufania dla dzieci i młodzieży (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę)
- **116 123** - Kryzysowy Telefon Zaufania (Instytut Psychologii Zdrowia)
- **601 100 100** - numer ratunkowy nad wodą (MOPR i WOPR)
- **601 100 300** - numer ratunkowy w górach (GOPR i TOPR)
- **800 702 222** - Centrum Wsparcia dla osób w stanie kryzysu psychicznego (Fundacja ITAKA)

- **22 668 70 00** - Niebieska Linia, ogólnopolski telefon dla ofiar przemocy w rodzinie
- **726 611 611** – Regionalny Interwencyjny Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży (12 – 20; na Messengerze i Snapchacie 20 -00)
- **(42) 630-11-02** - Ośrodek Interwencji Kryzysowej Telefon całodobowy.
- **(42) 638-49-49**- Centrum Zarządzania Kryzysowego
- **(+48) 42 664-14-17**fax: **(+48) 42 664-14-43** - Wydział *Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego* ul. Piotrkowska 104, 90-926 *Łódź* tel.: e-mail: ZK@lodz.uw.gov.pl.
- **(42) 636-15-65** - Ambulatorium ogólne Wojewódzkiej Stacji Ratownictwa Medycznego - ul. Sienkiewicza 137/141
- **42 253 99 00** - Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi; telefony alarmowe - po godz. 15:05 i w dni wolne od pracy **600 241 646, 574 127 619**; ul. Przybyszewskiego 10 93-189 *Łódź*; ul. Pomorska 96 91-402 *Łódź*

- **+48 (42) 638-48-04, fax: +48 (42) 638-48-47, +48 (42) 638-48-48** - Wydział Edukacji
ul. Krzemieniecka 2B, 94-030 Łódź,
- **518-970-434** - Stowarzyszenie Młodzieży i Osób z Problemami Psychicznymi i Ich Rodzin POMOST ul. Próchnika 7
- **42/ 616-35-35**, - Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży „Przystań”, ul. Mielczarskiego 35
- **798-201-307** - DYŻUR OTWARTY W INTERWENCJI KRYZYSOWEJ – pierwsza pomoc psychologiczna: BEZPŁATNIE, BEZ ZAPISÓW poniedziałki, dni nauki szkolnej, godz. 18.30-19.30 Punkt Interwencji Kryzysowej RE-START w Łodzi, ul. Targowa 9a, 3. piętro.
- **42 630 20 20; 882 731 923** – Fundacja Słonie na Balkonie

WAŻNE ADRESY I TELEFONY:

Celem pomocy dla rodzin, w których występuje zjawisko przemocy, Prezydent Miasta Łodzi powołał Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zadaniem wspomnianego Zespołu jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na szczeblu samorządu terytorialnego.

Dane kontaktowe do przewodniczącej Zespołu:

tel.: **42 207 14 62**

adres e-mail: **zi@mops.lodz.pl**

W każdym Wydziale Pracy Środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi powołano stanowiska ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, do których także możesz zgłosić się o pomoc w godzinach działania urzędu:

- **I Wydział Pracy Środowiskowej ul. Kutrzeby 16** – tel. 42 207 14 57
adres e-mail: zi1@mops.lodz.pl
- **II Wydział Pracy Środowiskowej ul. Grota-Roweckiego 30** – tel. 42 677 15 53 wew. 20,
adres mail: zi2@mops.lodz.pl
- **III Wydział Pracy Środowiskowej ul. Będzińska 5** – tel. 42 684 44 81 wew. 30 lub 35
adres e-mail: zi3@mops.lodz.pl

Pozostałe pomocne numery telefonu dla osób dotkniętych przemocą:

- Miejski numer telefonu dla ofiar przemocy przy Ośrodku Interwencji Kryzysowej - 800 112 800 (bezpłatna i anonimowa linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- Telefon Zaufania - 19 288 (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 20:00 - 08:00; w soboty, niedziele i święta - całodobowo);
- Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” – tel. 800 120 002 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz e-mail: niebieskalinia@niebieskalinia.info;
- Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia – tel. (22) 668 70 00 oraz 116 123 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- Fundacja Feminoteka - Telefon przeciwpromocowy dla kobiet doświadczających przemocy (w tym kobiet transseksualnych) – tel. 888 88 33 88 (telefon czynny od poniedziałku do piątku w godz. 11 – 19);
- Centrum Praw Kobiet – tel. 800 107 777 (telefon interwencyjny czynny całą dobę; po połączeniu należy wybrać 1 i potem 3);
- Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę – Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży – tel. 116 111 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz Telefon dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia i informacji w zakresie przeciwdziałania i pomocy psychologicznej dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności takie jak: agresja i przemoc w szkole – tel. 800 100 100 (linia czynna od poniedziałku do piątku, w godz. 12 – 15);
- Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka – tel. 800 12 12 12 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);

- Anonimowa Policyjna Linia Specjalna „Zatrzymaj Przemoc” – tel. 800 120 148 – (bezpłatna linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
- Linia wsparcia psychologicznego Polskiego Czerwonego Krzyża – tel. (22) 230 22 07 (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 16 – 20);
- Bezpłatna aplikacja mobilna „Twój parasol” – <https://twojparasol.com/>.

Institucje i organizacje, do których można się zwrócić o pomoc:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi, ul. Kilińskiego 102/102a – pomaga w sprawach socjalnych, bytowych i prawnych, może też udzielić wsparcia psychologa i pedagoga.

2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej, ul. Niciarniana 41 – bezpłatna pomoc psychologiczna dla osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. W ramach pomocy udzielanej przez telefon (tel. 42 630 11 02) są świadczone następujące rodzaje usług:

- przekazywanie informacji oraz elementów edukacji;
- wsparcie;
- obniżenie napięcia, lęku i innych przykrych stanów emocjonalnych;
- krótkie interwencje kryzysowe.

Głównym celem interwencji jest przywrócenie człowiekowi zdolności do skutecznego zmagania się z problemami, a jeśli to niezbędne - wskazanie, gdzie może uzyskać dalszą pomoc psychologiczną. Pomoc udzielana przez telefon nie służy natomiast systematycznej psychoterapii czy też do celów diagnostycznych.

Dla osób doświadczających głębokiego kryzysu istnieje także możliwość bezpośredniego kontaktu z terapeutami Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

3. Centrum Interwencji Kryzysowej, ul. Kilińskiego 36 – placówka powstaje obecnie w kamienicy poddawanej rewitalizacji. Będzie funkcjonowała na zlecenie Miasta Łodzi i pod nadzorem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi i będzie dostępna dla mieszkańców od 2024 r.

4. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, ul. Franciszkańska 85 – placówka całodobowa, dysponująca miejscami noclegowymi dla osób dotkniętych przemocą (bez skierowania i bez względu na dochód); oferuje bezpłatną, kompleksową pomoc schroniskową, terapeutyczną, pedagogiczną, socjalną, medyczną i prawną.

5. Prokuratura Okręgowa w Łodzi, ul. Kilińskiego 152 – można tam złożyć zawiadomienie o przestępstwie i poprosić o udzielenie podstawowej informacji prawnej.

6. Komisariaty Policji Komendy Miejskiej Policji w Łodzi:

- I KMP, ul. Sienkiewicza 28/30;
- II KMP, ul. Ciesielska 27;
- III KMP, ul. Armii Krajowej 33;
- IV KMP, ul. Kopernika 29/31;
- V KMP, ul. Organizacji WiN 60;
- VI KMP, ul. Wysoka 45;
- VII KMP, ul. 3 Maja 43;
- VIII KMP, ul. Wólczańska 250.

Podczas wizyty w komisariacie można złożyć zawiadomienie o przestępstwie i poprosić o udzielenie podstawowej informacji prawnej.

7. Sąd :

- Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, VII i VIII Wydział Rodzinny i Nieletnich, al. Kościuszki 107/109;
  - Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, V Wydział Rodzinny i Nieletnich, ul. Kopcińskiego 56.
- W sądach można złożyć pozew w sprawach rodzinnych lub wniosek dotyczący spraw opiekuńczych wobec dzieci

8. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łodzi:

- Łódź-Bałuty, Łódź-Śródmieście, Łódź-Widzew - ul. Zachodnia 47, pokój: 113, I piętro;
- Łódź-Polesie, Łódź-Górna - ul. Krzemieniecka 2b, pokój: 114, I piętro.

Jeżeli przemocy towarzyszy picie alkoholu, można zwrócić się do Komisji z wnioskiem o skierowanie sprawcy przemocy na leczenie odwykowe lub uzyskać inną pomoc związaną z nadużywaniem przez niego alkoholu.

Załącznik 1

(wniosek o wgląd w sytuację rodzinną)

.....
(pieczętka szkoły)

Łódź; ..... r.

SP – 36 .....

Sąd Rejonowy w Łodzi
..... Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wniosek o wgląd w sytuację rodziny

Wnoszę o wgląd w sytuację rodzinną
małoletniego/małoletniej.....

.....

(PESEL....., ur..... w .....,

Adres zamieszkania: .....

Opiekunowie prawni: .....);

ucznia/uczennicy klasy ..... Szkoły Podstawowej nr 36 im. Z. Wasilewskiego w Łodzi
podjęcie w tym zakresie odpowiednich działań prawnych.

Uzasadnienie

.....
.....

.....

Pedagog/pedagog specjalny

(tel. do kontaktu)

.....
(pieczętka i podpis dyrektora szkoły)

Załączniki

1. ....

Załącznik nr 2

Łódź; dn ..... r.

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że dnia ..... zostałem/am wezwany/a przez pracowników szkoły i odebrałem/am syna/córkę ..... , ucznia/uczennicę klasy .....ur. .... w ....., co do którego/której zachodzi podejrzenie, iż znajduje się pod wpływem alkoholu/ środków psychoaktywnych/.....(innych).

Oświadczam, że biorę pełną odpowiedzialność prawną za moje dziecko, bez względu na jego stan zdrowia.

Dziecko (opisać stan dziecka): .....
.....
.....
.....

.....
Podpis rodzica/opiekuna prawnego

.....
numer dokumentu potwierdzającego tożsamość

.....

Podpis osoby przekazującej dziecko

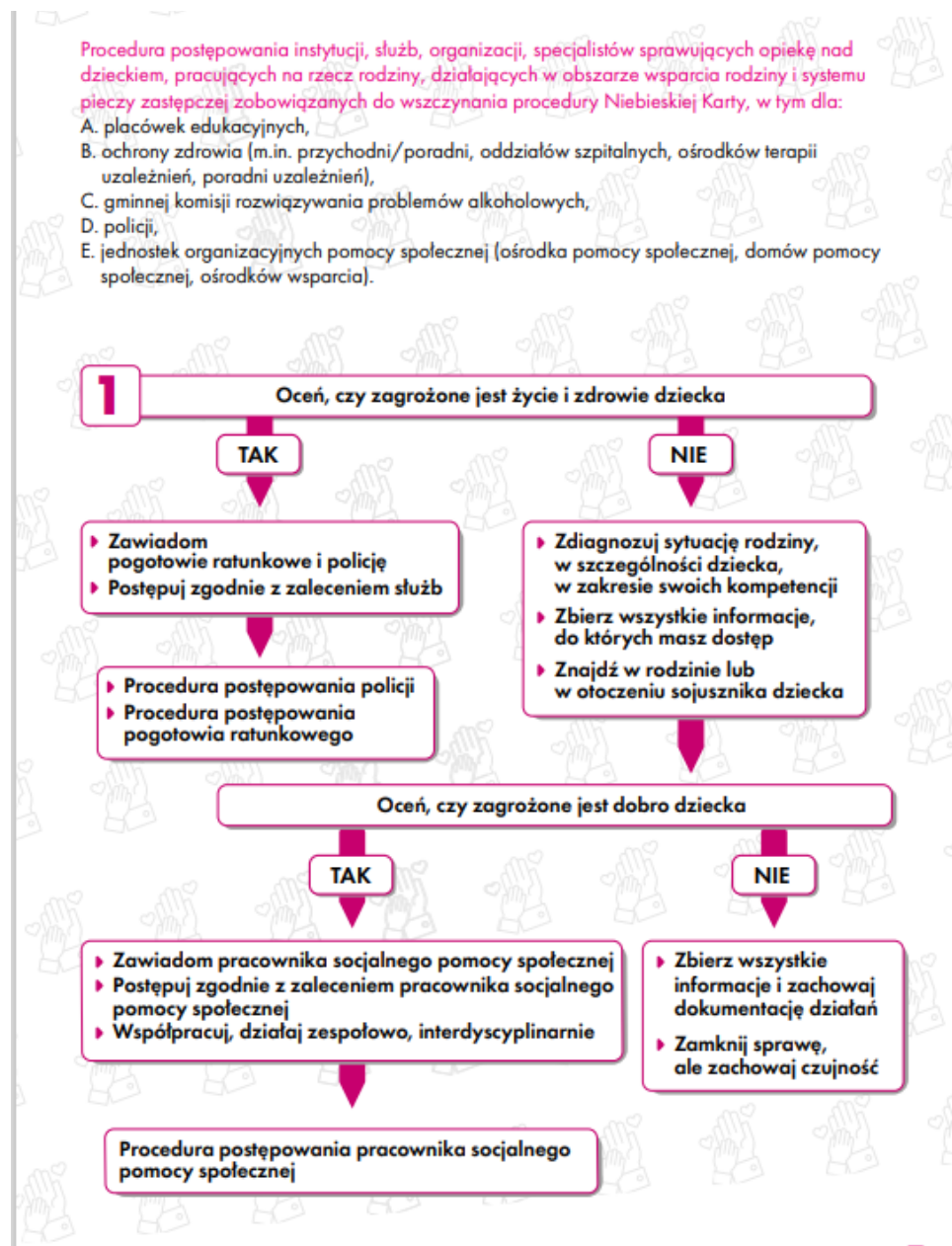

Załącznik nr 3

Ocena sytuacji zagrożenia/ Procedury postępowania/ NK

Procedura postępowania instytucji, służb, organizacji, specjalistów sprawujących opiekę nad dzieckiem, pracujących na rzecz rodziny, działających w obszarze wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej zobowiązanych do wszczynania procedury Niebieskiej Karty, w tym dla:

- A. placówek edukacyjnych,
- B. ochrony zdrowia (m.in. przychodni/poradni, oddziałów szpitalnych, ośrodków terapii uzależnień, poradni uzależnień),
- C. gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- D. policji,
- E. jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (ośrodka pomocy społecznej, domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia).

INTERWENCJA W PRZYPADKU DZIECKA KRZYWDZONEGO

Procedura postępowania służb podejmujących interwencję w sytuacji krzywdzenia dziecka zobowiązanych do wszczynania i realizacji procedury Niebieskiej Karty oraz upoważnionych do odebrania dziecka rodzinie na mocy art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

2

Przyjmij zawiadomienie i sporządź notatkę służbową

Jeśli zauważasz niepokojące symptomy

Oceń, czy zagrożone jest życie i zdrowie dziecka

TAK

NIE

- ▶ Zawiadom pogotowie ratunkowe i policję
- ▶ Postępuj zgodnie z zaleceniem służb

- ▶ Zdiagnozuj sytuację rodziny, w szczególności dziecka, w zakresie swoich kompetencji
- ▶ Zbierz wszystkie informacje, do których masz dostęp
- ▶ Znajdź w rodzinie lub w otoczeniu sojusznika dziecka

Rozpocznij procedurę Niebieskiej Karty

Oceń, czy należy wszcząć procedurę Niebieskiej Karty (podejrzenie lub fakty przemocy)

TAK

NIE

Realizuj procedurę Niebieskiej Karty

Oceń, czy zagrożone jest dobro dziecka

TAK

NIE

- ▶ Procedura postępowania policji
- ▶ Procedura postępowania pogotowia

- ▶ Zawiadom pracownika socjalnego pomocy społecznej
- ▶ Postępuj zgodnie z zaleceniem pracownika socjalnego pomocy społecznej
- ▶ Współpracuj, działaj zespołowo, interdyscyplinarnie

- ▶ Zbierz wszystkie informacje i zachowaj dokumentację działań
- ▶ Zamknij sprawę, ale zachowaj czujność

Procedura postępowania pracownika socjalnego pomocy społecznej

8

Załącznik nr 4

KARTA ZGŁOSZENIA SYTUACJI KRYZYSOWEJ/KONFLIKTOWEJ

Wypełnia dyrektor szkoły/placówki:

Nazwa szkoły: .....

adres: .....

Data (godzina) wystąpienia zdarzenia: .....

Krótki opis sytuacji kryzysowej/konfliktowej i działania podjęte przez szkołę:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Z jakich zasobów może skorzystać interwent/mediator na poziomie szkoły (baza lokalowa, pedagog/pedagog specjalny, psycholog, wychowawca, zespół ds. kryzysu, itp.):

.....
.....
.....
.....

Osoba/y do kontaktu (imię, nazwisko, tel. kom., mail) w szkole:

.....
.....

Wypełnia przedstawiciel jednostki po zaakceptowaniu sytuacji jako wymagającej interwencji lub/i mediacji

Osoba/y do kontaktu (imię, nazwisko, tel. kom., mail):

.....
.....

Rekomendacja Zespołu o potrzebie przeprowadzenia interwencji i/lub mediacji

.....